

GÖTEBORGS UNIVERSITET
HANDELSHÖGSKOLAN

ANALYS AV FLYTTSTRÖMMAR

-En studie om migration och platsattraktivitet

Kandidatuppsats HT2014, KGG310
Institutionen för Ekonomi och samhälle,
avdelningen för Kulturgeografi
Hanna-Klara Jobjörnsson

FÖRORD

Denna kandidatuppsats är skriven som ett examensarbete för en fristående samhällsvetenskaplig examen inom huvudämnet kulturgeografi, vid institutionen för ekonomi och samhälle, Handelshögskolan i Göteborg, höstterminen 2014. Studien bygger på ett uppdrag utfärdat av Ulricehamns kommun som förmedlats via Miljöbron. Uppdraget utgick från kommunens önskan att analysera flyttströmmar för att nå deras vision av tillväxtnålet om 25 000 invånare till år 2020. Utifrån att tidigare studier inom kulturgeografi har skett med en profilering mot samhällsplanering, är studien för Ulricehamns kommun ett högst relevant ämne att använda som underlag för mitt examensarbete. Migration sett ur ett planeringsperspektiv öppnar upp till ett flertal samhällsfrågor inom olika kontexter och på olika nivåer, vilket nu har kunnat tillämpas i praktiken.

Jag vill tacka Ulricehamns kommun och min kontaktperson Maria Bursell som har bistått med konstruktiv kritik, områdesvis statistik och administrativa hjälpmedel, vilket har underlättat processen av datainsamling. Jag vill även tacka Sandra Johansson på Miljöbron som förmedlade uppdraget. Slutligen riktas ett stort tack till min handledare Ingrid Johansson vid Göteborgs universitet för goda råd och stöttning under arbetets gång.

I uppsatsen förekommer ett flertal benämningar av studiens uppdragsgivare Ulricehamns kommun. Om inget annat anges är det denna som avses vid beskrivningar som analysobjekt, kommunen och uppdragsgivare.

Göteborg 2015-01-07

Hanna-Klara Jobjörnsson

SAMMANFATTNING

Migration är resultatet av en växande globaliserad ekonomi och ett utökat aktivitetsmönster vilket ställer högre krav på individens rörlighet. Migration bidrar både med för- och nackdelar för samhällsutvecklingen i ett land, en region och på en plats. Ur ett kulturgeografiskt perspektiv studeras migration utifrån vilka omständigheter och förutsättningar som ligger till grund för uppkomsten av flyttströmmar, så kallade push- och pullfaktorer. Push- och pullfaktorer kan kopplas till vad det är som gör en omlokalisering eller en plats attraktiv, vilket stärker platsattraktiviteten genom områdesfaktorer. Dessa områdesfaktorer påverkar uppfattningen om platsens kapacitet och de resurser som finns tillgängliga för att främja en fortsatt befolkningstillväxt samt hur platsen påverkas av befolkningsförändringar som uppstår i och med migrationsprocesser. Områdesfaktorer kommer i undersökningen att illustreras som push- och pullfaktorer.

Uppsatsen utgår från ett uppdrag utfärdat av Ulricehamns kommun hösten 2014 och deras vision om att nå tillväxtmålet av 25 000 invånare till år 2020. Syftet är att undersöka och analysera vilka områdesfaktorer som ger upphov till flyttströmmar. Syftet avser att genom två frågeställningar förtydliga vilka områdesfaktorer och orsakssamband som påverkar individens rörlighet och som i en förlängning kan leda till migration:

1. *Är det olika push- och pullfaktorer som leder till att flyttningar sker inom respektive utanför kommungränsen?*
2. *Vilken samhällsgrupp uppvisar inom kommunen den högsta tendensen till avflyttning?*

Studien bygger på ett kvantitativt tillvägagångssätt i form av enkätundersökning och beskrivande statistik av kommunens nuvarande befolkningsstruktur. En avgränsning har skett tidsmässigt till hösten 2014 och rumsligt till analysenheten Ulricehamns kommun. Metodvalet avser att uppnå ett generaliserande resultat som kan appliceras på närliggande populationer inom analysenheten. Resultatet visar att det som stärker Ulricehamns platsattraktivitet är invånarnas personliga anknytning till orten, individuella fördelar av bostad och arbete, samt vilken familjesituation man befinner sig i utifrån livscykelns faser. Empirin synliggör att uppfattningen om att känna sig trygg i sin närmiljö, bostadens kvalitéer och en attraktiv boendemiljö är det som värdesätts högst vid ett aktivt val av flytt. I relation till valda teorier och tidigare forskning visar kommunen Ulricehamn tendenser för cirkulär migration när flyttströmmarna rör sig från periferin till centrum och den yngre generationen lämnar kommunen. Att attrahera hemvändare och att ge utrymme för inomkommunala flyttströmmar kan såldes nyttjas av kommunen för att verka för en fortsatt befolkningstillväxt.

Ulricehamns geografiska läge ger kommunen en central placering i en pågående regionförstoring och infrastrukturutveckling. Platsattraktivitet kan främja ortens konkurrenskraft när man drar nytta av den förtätning som en regionförstoring erbjuder. Genom att fokusera på kommuninvånarnas sociala karriärer och att skapa en personlig tillhörighet till orten kommer platsens humankapital att bidra till en fortsatt samhällsutveckling och befolkningsökning.

Nyckelord: MOBILITET, MIGRATION, PUSH/PULL, FLYTTSTRÖMMAR, PENDLING, PLATSATTRAKTIVITET

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

1. INLEDNING	6
1.1 Bakgrund.....	6
1.2 Problemformulering.....	8
1.3 Syfte och frågeställningar	9
1.3.1 Syfte.....	9
1.3.2 Frågeställningar.....	9
1.4 Disposition	9
1.5 Definition av viktiga begrepp för studien	10
1.5.1 Migration, befolkningsförändring och pendling.....	10
1.5.2 Mobilitet.....	10
1.5.3 Push/pull	10
1.5.4 Humankapital.....	11
1.5.5 Absolut, relativt och kognitivt värde	11
2. TIDIGARE FORSKNING OCH STUDIER	12
2.1 Migration – en kunskapsöversikt.....	12
2.2 Migration och flyttströmmar i tidigare forskning	12
2.2.1 En ämnesintroduktion	12
2.2.2 Den kulturgeografiska ansatsen i förhållande till migrationsprocesser	12
2.2.3 Geografisk rörlighet	12
2.2.4 Högre mobilitet inom dagens regioner	13
2.2.5 Konsekvenser och effekter av flyttströmmar	14
2.2.6 Flyttströmmar och pendling – migrationsprocessen på en lokal nivå	15
2.3 Teorier kopplade till migrationsprocesser	16
2.3.1 Övergripande introduktion.....	16
2.3.2 Aktivitetsansatsen	17
2.3.3 Push- och pullfaktorer.....	18
2.3.4 Den kreativa klassen	19
2.4 Tidigare studier av flyttströmmar inom Ulricehamns kommun	20
2.4.1 Flytttningsundersökning för Ulricehamns kommun. Ut- och inflyttare år 1999.....	20
2.4.2 25 000 invånare år 2020 - analys och åtgärder för att nå målet.....	20
2.4.3 Medborgarundersökning – våren 2014	21
2.5 Sammanfattning av litteraturstudier.....	21
3. BESKRIVNING AV ANALYSENHETEN UTIFRÅN	
BEFOLKNINGSVÄRDEN	22
3.1 Ulricehamns befolkningsstruktur	22
3.2 Flyttningar inom kommunen	22
3.3 Förändringar i kommunens befolkningssammansättning utifrån ålder.....	23
4. METOD	24
4.1 Induktiv metod med en integrativ ansats	24
4.2 Kvantitativt tillvägagångssätt.....	24
4.2.1 Frågeundersökning och beskrivande statistik	24
4.3 Genomförande.....	24
4.3.1 Urval	24
4.3.2 Forskningsdesign	25

4.3.3	Enkätstruktur	25
4.3.4	Insamling av data	25
4.3.5	Sammanställning av resultat	26
4.4	Alternativa metoder	26
4.4.1	Introduktion.....	26
4.4.2	Samtalsintervjuer	27
4.4.3	Fokusgrupper	27
4.4.4	Jämförande fallstudie	27
4.5	Avgränsning och källkritik	28
4.5.1	Avgränsning.....	28
4.5.2	Källkritik	28
4.5.3	Reliabilitet och validitet.....	28
5.	RESULTAT	29
5.1	Introduktion.....	29
5.2	Sammanställning av undersökningens variabler.....	29
5.2.1	Egenskaper utifrån kön och ålder	29
5.2.2	Det personliga kapitalet utifrån utbildning, hushållets sammansättning och bostad	29
5.2.3	Att identifiera ett rörelsemönster hos kommuninvånarna.....	30
5.3	Vilka områdesfaktorer anses viktigast vid valet av den nuvarande bostadsorten?	32
5.4	Vilka push- och pullfaktorer påverkar vid valet av flytt?	33
5.5	Synpunkter från öppen fråga.....	35
5.6	Sammanfattning av resultat.....	36
6.	ANALYS OCH DISKUSSION	37
6.1	Vilka är människorna i rörelse?	37
6.2	Från landsbygd till centralort	37
6.3	Ulricehamn som pendlingskommun	38
6.4	Befolkningsförändringar och samhällsutveckling	39
6.5	Sociala karriärer	40
7.	SLUTSATSER, AVSLUTANDE REFLEKTIONER OCH STUDIENS VÄRDE FÖR FRAMTIDA FORSKNING.....	41
7.1	Slutsatser	41
7.2	Avslutande reflektioner och studiens värde för framtida forskning	42
	REFERENSER.....	44
	BILAGOR.....	46
1.	Introduktionsbrev till postenkät	46
2.	Enkätformulär	47
3.	Resultat av enkät sammanställt utifrån procentenheter i diagramform.....	51

1. INLEDNING

1.1 Bakgrund

Denna uppsats utgår från ett uppdrag utfärdat av Ulricehamns kommun hösten 2014 och deras vision om ökat invånarantal till år 2020. Studien bygger på att analysera flyttströmmar för att kunna ge kommunen en bild av vad som behövs för att kunna attrahera nya befolkningsströmmar samt vad som påverkar bibehållandet av det befintliga invånarantalet. Tillväxtmålet om 25 000 invånare fastställdes som ett politiskt mål i början av mandatperioden 2011-2014, utifrån den politiska organisationens strävan att använda visionen om tillväxtmålet som ett övergripande syfte för kommunens fortsatta utvecklingsarbete. Ulricehamns kommun har de senaste åren haft en positiv befolkningstillväxt vilket kommunen vill fortsätta att verka för^{1,2}.

Kommunen Ulricehamn är belägen inom den sydöstra delen av Västra Götalands län. Dess geografiska läge ger kommunen en central placering inom Västra Götalands Regionen (VGR) i koppling till de infrastrukturinvesteringar som är under utveckling. Större arbeten som kommer att påverka Ulricehamns kommun är utbyggnaden av riksväg 40, utveckling av Götalandsbanan med tillhörande tågtrafik och den del sträckan utgör i projektet Europakorridoren. Kommunens geografiska läge kan genom en ökad tillgänglighet gynna tillväxtmålet. Dessa projekt blir ett led i den regionförstoring som sker inom VGR, vilket utifrån ett förtätningsperspektiv främjar Ulricehamn i förhållande till större städer som Borås, Jönköping och Göteborg.³

Figur 1. Ulricehamns geografiska läge.⁴

Ulricehamns kommun är en del av Sjuhäradsbygden och kommunen består av 21 mindre orter och samhällen. Centralorten Ulricehamn ligger belägen vid sjön Åsunden och kommunen hade i november 2014 ett totalt antal invånare av 23 232 personer. Av dessa invånare bor ungefär 10 000 inom centralorten Ulricehamn, 5500 i

¹ Befolkningsprognos Ulricehamns kommun 2014-2024.

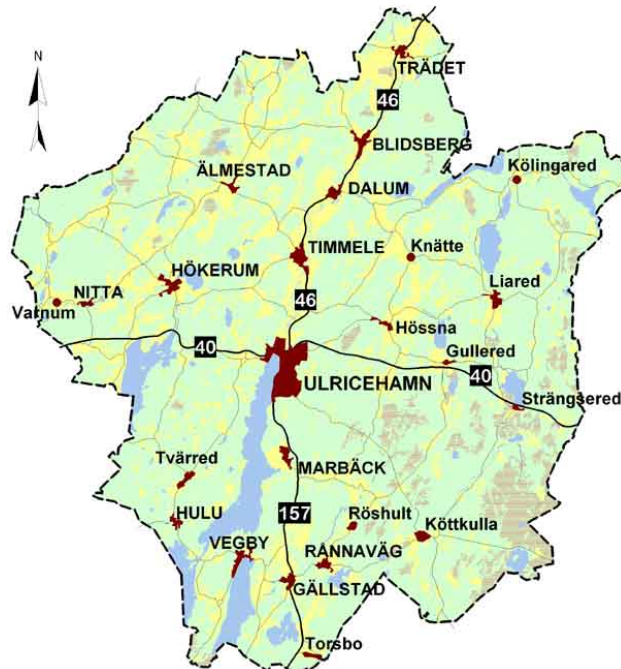
² Handlingsprogram för Ulricehamns kommun mandatperioden 2011-2014. 2011-02-23.

³ https://www.ulricehamn.se/ulh_templates/Information.aspx?id=4992

Hämtad från ulricehamn.se, 2014-11-11.

⁴ <https://ulricehamnsmoderaten.wordpress.com/2010/01/> Karta över Ulricehamns geografiska läge, hämtad 2014-01-05.

någon av de tillhörande 11 tätorterna och den resterande tredjedelen av kommunbefolkningen utgörs av boende inom mindre byar och på landsbygden. Ulricehamn ligger i förhållande till större städer beläget inom ett avstånd av 35 km till Borås, 45 km till Jönköping och 100 km till Göteborg⁵. De flesta flyttningar från kommunen inom regionen sker till Borås stad och på en andra plats återfinns Göteborg⁶. På församlingsnivå sker flest flyttar till centralorten Ulricehamn^{7, 8}.

Figur 2. Översikt av Ulricehamns kommun.⁹

Kommunen ser det som sin främsta uppgift att fungera som en servicefunktion till invånare och näringsliv. I översiktsplanen (ÖP) som antogs av kommunfullmäktige i februari 2002 framställs visionen om orten som en växtplats för dess invånare. Kommunen definierar ÖP enligt följande: ”En översiktsplans främsta uppgift är: att utifrån befintliga värden medverka till att förändringar främjar en god livsmiljö”¹⁰. Ulricehamns kommun vill genom trygghet, kvalitet på de tjänster kommunen erbjuder och genom dess resurser erbjuda varje medborgare en plats att växa som människa. Detta skall uppnås genom utbudet av kultur, fritid, utbildning, arbetstillfällen och möjligheten att skapa möten mellan människor. ÖP beskriver engagerade kommuninvånare som en viktig faktor i arbetet att utveckla kommunen till en resursstark organisation. Det är den gemensamma bilden av omvärldsfaktorer som

⁵ Växtplats Ulricehamns stad - Fördjupning av översiktsplanen. Antagen av kommunfullmäktige 2008-05-26. Hämtad 2014-11-11 från ulricehamn.se.

⁶ Riktade flyttningar Ulricehamn och andra kommuner. Region Väst Flyttningar 2013. Källa: SCB, kommunens egen bearbetning.

⁷ Flyttningar mellan församlingar i kommunen. Region Väst Flyttningar 2012 kommun. Källa: SCB, kommunens egen bearbetning.

⁸ https://www.ulricehamn.se/ulh_templates/Information.aspx?id=6556

Hämtad 2014-11-11 från ulricehamn.se.

⁹ <http://aforum.genealogi.se/discus/messages/44/55996.html?1083753447> Översikt av Ulricehamns kommun, hämtad 2014-01-05.

¹⁰ Översiktsplan för hela Ulricehamns kommun. Antagen av kommunfullmäktige 2002-02-21. Del 1. Sid 3. Hämtad 2014-11-11 från ulricehamn.se.

skall påverka de beslut som fattas av kommunen. Ulricehamns kommun vill verka för ökad mångfald, integration, jämställdhet och tillgänglighet.^{11 12}

1.2 Problemformulering

Fenomenet migration belyser befolkningsförändringar som är viktiga att studera vid undersökningar om hur en högre grad av rörlighet påverkar det industrialiserade samhällets urbaniseringsprocess. Studiet av migration kan kartlägga rumsliga mönster för att se orsaker, lösningar och konsekvenser av en högre mobilitet. Befolkningsströmmar påverkar både en plats fysiska och sociala miljö. Genom att undersöka vad det är som gör Ulricehamn till en attraktiv plats kan kommunen som aktör se vad som behövs prioriteras för att styra utbud och efterfrågan av kommunens tillgångar. Dessa tillgångar kan sedan anpassas efter invånarnas behov för att skapa en god livsmiljö och generera ett ökat invånarantal genom platsattraktivitet. Undersökningen kan utifrån områdesfaktorer användas till att se vad som uppmuntrar till in- respektive utflyttning och på så sätt kartlägga ett mönster av flyttströmmar. Kommunens mål om ett ökat befolkningsantal till år 2020 kan sammankopplas med hur en ort drar nytta av en pågående regionförstoring. Utifrån ett förtätningssperspektiv ökar tillgänglighet sannolikheten för att tillväxt sker då närhet ökar platsattraktiviteten och platsattraktivitet kan användas för att generera en befolkningstillväxt. Regioner och städer bör idag se till vilka lokala karaktärsdrag de kan använda för att erhålla högsta möjliga potential av befolkningen och hur man kan arbeta för att fortsätta attrahera kreativitet^{13 14}.

Problemet utgår från att beskriva ett generellt mönster av rörlighet för att skapa en uppfattning om vilka faktorer som stärker platsens värde för individen och där med förklarar hur platsattraktivitet påverkar fenomenet flyttströmmar. Problemet förankras i teorier kring hur migrationsprocesser påverkar befolkningsstrukturen och tidigare forskning som visar på hur faktorer som arbete och bostad påverkar den geografiska rörligheten.^{15 16}

I en global miljö påverkas ett samhälles kapacitet av förflyttningar, flöden och nätverk. Migration är ett aktuellt ämne att belysa ur ett planeringsperspektiv, både inom fysisk och social planering då utfallet av migrationsprocesser återfinns på såväl samhällsnivå som individnivå. Studien kommer att utifrån rörlighetsteorier belysa förhållandet flyttströmmar och platsattraktivitet. Rumsliga relationer påverkas av förändringar i rummet. Dessa förändringar kan på en samhällsnivå relateras till pågående processer som regionförstoring. En regionförstoring kan på individnivå beskrivas utifrån regionförtätning och vilka fördelar detta innebär för individen då en geografisk omvandling av rummet ökar närheten mellan platser. I ett större perspektiv kan studier kring flyttströmmar relateras till hur ett förebyggande arbete kan ske kring avfolkningsproblematik när antalet utflyttade överstiger de inflyttade. Detta kan påverkas av närliggande orters dragningskraft i form av en attraktivare bostads- och

¹¹ Handlingsprogram för Ulricehamns kommun mandatperioden 2011-2014. 2011-02-23.

¹² Översiktsplan för hela Ulricehamnskommun. Antagen av kommunfullmäktige 2002-02-21. Hämtad 2014-11-11 från ulricehamn.se.

¹³ Antoni. (2007).

¹⁴ Knox & Marston. (2013).

¹⁵ Knox & Marston. (2013).

¹⁶ Fransson. (1991).

arbetsmarknad samt bättre pendlings- och utbildningsmöjligheter. Genom att utgå från de platstillgångar som finns inom kommunen, kan man se vad det är som lockar till inflyttning.¹⁷

1.3 Syfte och frågeställningar

1.3.1 Syfte

Syftet är att undersöka och analysera vilka områdesfaktorer som ger upphov till flyttströmmar.

Områdesfaktorer definieras i studien som invånarnas uppfattning om utbud och tillgång till kultur, fritid, utbildning, arbete, boende, kollektivtrafik och den personliga anknytningen till orten. Dessa områdesfaktorer kommer sedan utifrån de frågeställningar som presenteras nedan att användas för att illustrera vilka push- och pullfaktorer som ligger bakom flyttströmmar som sker inom kommunen. Undersökningen kommer att utgå från fem variabler för att tydliggöra ett mönster bland invånarna. Dessa variabler representeras av kön, ålder, utbildningsnivå, hushållets sammansättning och bostadens upplåtelseform. Push- och pullfaktorer kommer i kombination med de utvalda variablerna att användas för att definiera platsens attraktivitet.

1.3.2 Frågeställningar

1. *Är det olika push- och pullfaktorer som leder till att flyttningar sker inom respektive utanför kommungränsen?*
2. *Vilken samhällsgrupp uppvisar inom kommunen den högsta tendensen till avflyttning?*

Dessa frågeställningar visar genom kartläggning av områdesfaktorer vilka val som påverkar individens rörlighet och vilka orsakssamband som kan leda till migration. Denna migration behöver nödvändigtvis inte ske utanför kommungränsen, utan kan även ske inom kommunen mellan till exempelvis tätort och landsbygd. Frågeställningarna kan påvisa hur kommunen kan arbeta för en växelverkan mellan områdesfaktorerna.

1.4 Disposition

Uppsatsens struktur utgår från den kulturgeografiska avdelningens uppsatsinstruktioner vid institutionen för Ekonomi och samhälle, Handelshögskolan i Göteborg. Denna struktur återföljs för att uppsatsen skall uppfylla de vetenskapliga kriterier som efterfrågas vid institutionen. Uppsatsens *Inledning* (1) presenterar bakgrund, problemformulering, syfte, frågeställningar samt redogör för viktiga begrepp som berörs i studien. Efter det inledande kapitlet behandlas *Teori och tidigare forskning* (2) relaterade till uppsatsens tema om migration, rörlighet och flyttströmmar. I *Beskrivning av analysenheten utifrån befolkningsvärden* (3) görs en närmare granskning av den nuvarande befolkningsstrukturen. Avsnittet för *Metod* (4) beskriver generella och valda metoder samt genomförande och alternativa metoder, avgränsning och källkritik. Metodkapitlet återföljs av *Resultat* (5), *Analys och*

¹⁷ Knox & Marston. (2013).

diskussion (6) innan *Slutsats, avslutande reflektioner och studiens värde för framtida forskning* (7) redogörs. Utöver dessa kapitel tillkommer referenser och bilagor. Bilagor presenteras i form av introduktionsbrev till enkätundersökning, enkätformulär och resultatet av enkätundersökningen i diagramform.¹⁸

1.5 Definition av viktiga begrepp för studien

1.5.1 Migration, befolkningsförändring och pendling

Migration är samlingsbegreppet för in- och utflyttning (immigration och emigration). In- och utflyttning från ett avgränsat område mäts i grossmigration. Den totala migrationen på ett befolkningsvärde uttrycks i nettomigration. Folkökning är skillnaden av folkmängden mellan årets början och slut. En befolkningsförändring som sker utifrån flyttningar mäts i flyttnetto. Flyttnettot har ett positivt värde när inflyttningarna till en plats är högre än utflyttningarna och bildar ett flyttningsöverskott. Flyttnettot får ett negativt värde när utflyttningarna överstiger inflyttningarna och det uppstår ett flyttningsunderskott. Befolkningsförändringar registreras utifrån födselar, dödsfall, ett byte av civilstatus och flyttningar som registreras i folkbokföringen. Folkbokföringen fastställer en persons bostadskommun utifrån vart personen är folkbokförd den 31 december inför det kommande året. En yrkesverksam person vars arbetsplats är belägen utanför den egna bostadskommunen definieras som pendlare.^{19 20}

1.5.2 Mobilitet

Mobilitet och rörlighet kommer att behandlas synonymt för att beskriva olika former av rörelse, flöden och nätverk. Den geografiska rörligheten kan uttryckas fysiskt, virtuellt eller medialt. Den virtuella och mediala rörligheten karaktäriseras genom media och informationsbaserade kommunikationsmedel, medan den fysiska rörligheten beskriver fysiska förflyttningar och hur något byter plats i rummet. Studien kommer främst att beröra den avståndsöverbryggande rörligheten. Dessa förflyttningar kan illustreras utifrån flyttmönster och arbetspendlingar.²¹

1.5.3 Push/pull

Push- och pullfaktorer definierar vilka omständigheter eller förutsättningar som ger upphov till migration, utifrån att de illustrerar både för- och nackdelar. Förhållanden som kan beskrivas utifrån en push- och pullmodell är ekonomiska och sociala fördelar för individen, men även mer kritiska faktorer som krig och naturkatastrofer. Push symboliserar något som förespråkar en flytt, medan pull representerar det som gör en omlokalisering attraktiv. Push- och pullfaktorer kan därför användas för att definiera om migration är av frivillig eller nödvändig karaktär. I studien kommer push- och pullfaktorer att användas för att illustrera vilka områdesfaktorer som påverkar platsattraktiviteten.²²

¹⁸ Ohlsson, B. & Johansson, I. (2011).

¹⁹ Knox & Marston. (2013).

²⁰ <http://www.scb.se/sv/Vara-tjanster/Regionala-statistikprodukter/Fardiga-tabellpaket/Definitioner/>

Hämtad från scb.se 2014-12-12.

²¹ Frändberg et al. (2005).

²² Knox & Marston. (2013).

1.5.4 Humankapital

Bourdieu's begrepp kapital beskriver hur individuella resurser som ekonomi, utbildning och sociala nätverk utgör grunden för det personliga kapitalet. Begreppet kapital kan användas för att beskriva hur personliga resurser påverkas av rådande omständigheter i omgivningen och samhällets struktur, vilket är avgörande för den personliga agensen (valfrihet/möjlighet). Humankapital kan beskrivas utifrån platstillgångar i form av arbetskraft, utbildning och kompetens.²³

1.5.5 Absolut, relativt och kognitivt värde

Inom kulturgeografien används begreppet rumslig analys för att mäta värdet av läge, tid, avstånd, tillgänglighet och plats. Dessa begrepp kan på en rumslig skala beskrivas utifrån ett absolut, relativt och kognitivt värde. Detta innebär utifrån en rumslig analys att de olika enheterna kan beskrivas utifrån matematiska, jämförande och uppfattade betydelser. En uppmätt färdsträcka kan därför ha ett absolut värde i form av x antal kilometer, samtidigt som samma sträcka har ett relativt värde i form av den tid förflyttningen tar utifrån valet av färdmedel. Det kognitiva värdet fastställs på samma sträcka utifrån resenärens upplevelse av den pågående resan utifrån jämförelser mellan liknande färdsträckor och färdmedel.²⁴

²³ Nayak & Jeffrey. (2011).

²⁴ Knox & Marston. (2013).

2. TIDIGARE FORSKNING OCH STUDIER

2.1 Migration – en kunskapsöversikt

Teori och tidigare forskning är uppdelat i tre delar för att genom litteraturstudier gå från en global till en lokal skala. Först presenteras en översikt av tidigare forskning i relation till ämnesområdet migration och flyttströmmar. Därefter introduceras valda teorier. Kapitlet avslutas med en överblick av rapporter från kommunens tidigare arbete kring flyttströmmar för att lyfta fram det platsförankrade perspektivet.

2.2 Migration och flyttströmmar i tidigare forskning

2.2.1 En ämnesintroduktion

Migration innebär en förflyttning av människor från en plats till en annan, där det sker ett permanent eller tillfälligt byte av bostad. Befolkningsförflyttningar kan studeras utifrån två huvudområden, rörlighet och migration. Migration är en förlängning av befolkningsströmmar och kan delas in i emigration respektive immigration, det vill säga ut- respektive inflyttningar från en geografiskt bestämd plats. Dessa flyttströmmar kan ske på en internationell, nationell och/eller lokal skala. När flyttströmmar sker på en lokal skala betecknas det som inre, eller inhemsk migration. Bakomliggande orsaker till migration speglar oftast globala skiftningar eller pågående rumsliga processer. Dessa orsaker kan påvisas i form av industrialisering, urbanisering och framväxten av informations- och kommunikationsteknologier (IKT). Det som kännetecknar dagens migration är förutsättningarna för den personliga rörligheten.²⁵

2.2.2 Den kulturgeografiska ansatsen i förhållande till migrationsprocesser

Inom den kulturgeografiska ämnes traditionen kan framväxten av rörlighetsteorier placeras inom ramen för tidsgeografi och det skifte geografiämnet gjorde från regionalgeografi till rumsvetenskap. Det geografiska rummet var inte längre begränsat till endast en plats. Horisontella länknings ersatte vertikala länknings när globala flöden uppstod av information, människor och tjänster. Tidsgeografien utgick från att synliggöra individuella rörlighetsbanor samt vilka restriktioner rummet tillförde individens handlingsutrymme och samhällets struktur. Detta kompletterade rumsvetenskapen. Rumsvetenskapen betonade den geografiska skalindelningen, som i en materiell ontologi beskriver hur vi kan dela in rummet i fysiska skalor. Dessa skalor kan betecknas utifrån en global och lokal skala samt utifrån makro- eller mikronivå, vilket karaktäriserar dimensionen av rummet. Tidsgeografien kom sedan att influeras av samhällsvetenskapliga struktureringsteorier och social ontologi, vilket innebär att människan som ett socialt handlande objekt i kombination med den omgivande strukturen och det personliga handlingsutrymmet (kapitalet) styr sin rörlighetsbana. Detta kan i förlängningen leda till en högre geografisk flexibilitet och ligga till grund för uppkomsten av migration.²⁶

2.2.3 Geografisk rörlighet

Enligt Wärneryd et al. är det en hög geografisk rörlighet som karaktäriserar det industrialiserade samhället. Den västerländska kulturen präglas idag av en stor personlig rörlighet, då en växande mobilitet har minskat geografiska restriktioner och ökat utrymmet för aktiviteter i det rumsliga beteendet. Förändringar i

²⁵ Knox & Marston. (2013).

²⁶ Gren & Hallin. (2003).

samhällsstrukturen kan spåras till en ökad rörlighet i form av en omlokalisering av bostad, arbetsplats och service. Tillgänglighet och valmöjligheter har möjliggjort ett förändrat aktivitetsmönster för individen. Resultatet av en ökad rörlighet ger inom en västerländsk kultur möjlighet till en förändrad samhällsstruktur och individuella livsstilar.²⁷

Utvecklingen av den geografiska rörligheten kan delas in i tre former av tids- och rumsutnyttjande. Den första kan beskrivas utifrån geografisk närhet och stabilitet, vilket karakteriserade jordbrukssamhället. Wärneryd et al. betecknar detta som dagligrummet; då bostad, arbete, service och fritid finns placerat på samma plats. Den andra formen är industrialismens rudimentära form av pendling, vilket tillförde en begränsad geografisk rörlighet då arbetsplatsen kunde placeras utanför hemmet. Den tredje formen beskriver tiden och rummet i en geografisk flexibilitet då IKT har utökat det rumsliga kontaktlandskapet och skapat nya villkor för vardagslivet. Detta sker när både service och arbete kan skötas från hemmet samtidigt som det är enklare att få tillgång till tjänster över ett längre avstånd.

Wärneryd et al. betonar betydelsen av massbilismen och vilka förutsättningar den skapar för den personliga rörligheten. Olika nivåer av rörlighet ligger till grund för hur mobilitet kan forma det offentliga rummet och hur den individuella rörligheten blir en kritisk faktor i samhällsutvecklingen och befolkningstillväxten. Effektivitet betonas som det primära syftet av en högre rörlighet. I en förlängning av individens flyttmönster synliggörs bortfallet av en regions kapital när människor utnyttjar rörligheten till att utöka det personliga kapitalet. En annan effekt av högre mobilitet och befolkningsströmmar är vilka bosättningsmönster dessa leder till. Det industrialiserade samhället kännetecknas av växande kluster och urban sprawl som urbaniseringsprocesser medför. Detta kan synliggöras utifrån förändringar som sker i stadsstrukturer när till exempel inhemsk migration sker från landsbygd till stad (tätort).^{28 29}

2.2.4 Högre mobilitet inom dagens regioner

Globaliseringen har medfört nya utmaningar för dagens regioner och inom Europa och den Europeiska Unionen (EU) har migration blivit ett instrument för att mäta utveckling. Nya marknadsmöjligheter och historiska händelser har gett upphov till ett nytt fenomen av återflyttningar, omflyttningar och cirkulär migration som alla påverkar marknadens humankapital. En hög rörlighet inom en region behöver inte nödvändigtvis leda till migration. Tillfällig mobilitet kan istället på lång sikt vara det mest kostnadseffektiva valet. Strategier för att hantera mobilitet kan ske i form av pendling, säsongarbete och långdistansförhållanden. Dessa strategier värdesätts utifrån individens sociala relationer och i slutändan kan mobilitet uppfattas som en skyldighet gentemot samhälle, arbete och familj. Genom att använda sig av migration och mobilitet inom ramen för utveckling kan samhällsklyftor öka på en lokal nivå. Detta sker när samhällsstrukturen premierar de som har möjlighet att nyttja en ökad rörlighet, det vill säga grupper av högutbildade, ensamstående utan barn och människor med ett starkare ekonomiskt kapital. Mobilitet kan därför resultera i en högre grad av segregation och marginalisering av samhällsgrupper.³⁰

²⁷ Wärneryd et al. (1995).

²⁸ Wärneryd et al. (1995).

²⁹ Knox & Marston. (2013).

³⁰ Schneider & Collet. (2010).

Mobilitet är i det moderna samhället en konstant pågående process, där det rumsliga beteendet sammanlänkar fysiska och sociala objekt. Inom EU sätts betydelsen av migration och rörlighet i koppling till andra mål för att främja regionens konkurrenskraft och utveckling. Dessa mål behandlar bland annat frågor om genus, social samverkan, fertilitet och miljöskydd. Målen beskriver hur gränsöverskridande verksamheter skall främja innovation och ekonomisk tillväxt, hur typiskt könsrelaterade yrken skall bryta sin platsbundenhet, hur den sociala samhörigheten genom interkulturell förståelse skall uppmuntra social och regional samverkan för att öka och underlätta integration, samt hur rörlighet skall främjas samtidigt som de ekologiska avtrycken skall minska.³¹

2.2.5 Konsekvenser och effekter av flyttströmmar

Humankapitalinriktade migrationsteorier förespråkar en hög grad av kunskapsutbyte i relation till migration. Den kunskapsöverföring som sker med en ökad rörlighet betecknas som kompetensöverföring (*brain gain*³²) respektive kompetensflykt (*brain drain*³³). Kompetensflykt uppstår när en plats förlorar kvalificerad arbetskraft och kunskap i samband med emigration. Kompetensöverföring sker således när en plats får ett nytt tillskott av arbetskraft, kunskap, talang och kreativitet. Kunskapsöverföring kan ses som den avgörande faktorn för produktivitet, konkurrenskraft och ekonomisk tillväxt. Själva kunskapen i sig har ett begränsat värde och dess utfall avgörs utifrån om den är överförd, inlärd eller hur snabbt den sprids. Därför är det av intresse för migrationsforskning att se till hur kunskap och kompetenskraft samlas, överförs och appliceras inom nya strukturer. Migration fungerar då som en kanal, vilken sänder ut och mottar kunskapsöverföringar och definierar hur kompetens och kapital kan användas inom ekonomiska aktiviteter och samhällsutveckling.³⁴

Kunskap kan definieras både utifrån tyst och uttalad kunskap. I engelska termer benämns detta som *tacit* respektive *explicit knowledge*. Tyst kunskap uppstår när lärandet är socialt lokaliserat och är en del av individens vardag. Den förkroppsligas genom individens omgivning, inbäddat i kulturella strukturer och samhälleliga institutioner eller är yrkesrelaterat. Denna kunskap är oftast svår att överföra via olika medier och måste istället tillhandahållas direkt från individen. Migration kan därför ge upphov till spridningseffekter av kunskap och arbetskraft, samtidigt som det kan ge en nedåtgående effekt för innovation och utveckling på den plats individen lämnar, när en kompetensflykt sker från den lokala marknaden.³⁵

Ett samhällsproblem som ökad mobilitet kan vara en lösning på är befolkningsförändringar. Om fertiliteten minskar och befolkningens genomsnittsalder ökar, står de industrialiserade länderna inför ett problem av befolkningsunderskott. Faktorer som leder till detta underskott i dagens huvudregioner är förbättrad livskvalitet och större tillgänglighet till hälso- och sjukvård. En ökad rörlighet

³¹ Schneider & Collet. (2010).

³² <http://www.iom.int/cms/en/sites/iom/home/about-migration/key-migration-terms-1.html#Brain-gain>
Hämtad 2014-10-28, från iom.int.

³³ <http://www.iom.int/cms/en/sites/iom/home/about-migration/key-migration-terms-1.html#Brain-drain>
Hämtad 2014-10-28, från iom.int.

³⁴ Williams & Baláz. (2008).

³⁵ Williams & Baláz. (2008).

påverkar människors livscykel då fertilitet och barnafödande kan kontrolleras utifrån individens behov. En öppnare reglering av migrationsreformer kan bidra till ett lands utveckling då ny arbetskraft tillförs i form av migranter istället för att riskera att det sker en stagnation av tillväxten då antalet döda överstiger antalet födda.^{36 37}

2.2.6 Flyttströmmar och pendling - migrationsprocessen på en lokal nivå

Ett utvidgat rörelsemönster och en förändrad rumslig uppdelning ställer högre krav på såväl individens som hushållens kapacitet till rörlighet. En geografisk omvandling av bostadens och arbetsplatsens lokalisering kompenseras genom en högre mobilitet då relationen mellan arbete- och bostadsmarknaden blir beroende av varandra vid valet av flytt eller pendling. Enligt Fransson är ett hushåll involverat i ett flertal olika karriärer på samma gång, så som bostadskarriär, yrkeskarriär och hushållskarriär. En ökad rörlighet kan kombinera dessa karriärer med varandra då det rumsliga avståndet överbryggs. Fransson beskriver hur arbetspendling är ett växande fenomen och hur avståndsintervallet blir den avgörande faktorn för vad som är ett acceptabelt pendlingsavstånd. Pendlingsavståndet uppmätts av Fransson utifrån variablerna kön, ålder, civilstatus, inkomst och upplåtelseform för att visa på hushållens skilda egenskaper. Franssons undersökning jämför vilka hushållstyper som är benägna till flytt, eller om hushållets karaktär istället förespråkar en högre pendlingsgrad.³⁸

Analysfaktorerna för Franssons rapport följer de förhållanden som enligt livscykelmodellen är avgörande för individens kapital. Enligt denna modell samverkar ålder, kön och yrkesliv för att skapa en profil av vilka individer som kan uppmanas till pendling eller flytt. Sociala relationer och hushållets karaktär får här en viktig roll då unga och ensamstående anses mest benägna till flytt istället för att se till alternativ av pendling. Kostnadsfördelar vägs in ur ett perspektiv av hushållets sammansättning, då ett flerpersonghushåll har ett starkare band till sin nuvarande plats och visar en högre grad av geografisk stabilitet. Den geografiska stabiliteten kan karaktäriseras genom vilken typ av upplåtelseform hushållet besitter. Upplåtelseform definieras utifrån hyresrätt, bostadsrätt och äganderätt. Hushåll som är bosatta i en upplåtelseform som de själva äger anses vara trögare i sin rörlighet och förespråkar en lägre grad av geografisk flexibilitet. Antagandet baseras på att flytta innebär en högre grad av ekonomiska aktiviteter än vad ett substitut av pendling tillför.³⁹

Pendling är en vanlig företeelse i Sverige och pendlingsfenomenet har utvecklats i takt med industrialiseringens åtskiljning mellan bostad och arbetsplats. Fransson definierar en förvärvsarbetande person som pendlare om dennes arbete ligger på en annan ort än kyrkobokföringsorten. De mellankommunala flyttningarna i Sverige har sedan 1970-talet minskat samtidigt som pendlingen har ökat. Detta skulle enligt Fransson kunna vara ett resultat av en förbättrad infrastruktur och kommunikationsmöjligheter samt intåget av massbilismen. I ett modernare perspektiv skulle detta även kunna förklaras utifrån en ökad geografisk flexibilitet då arbetet återigen kan förläggas till bostaden. Flytt och pendling uppkommer således till följd av en förändrad arbetsmarknad. Detta kan påvisas i det sätt städer utvidgas och nya förortsstrukturer växer fram. Den förtätning som sker inom centralorter och stadskärnor hjälper till att minska avståndet ut mot periferin då även verksamheter och

³⁶ Knox & Marston. (2013).

³⁷ Schneider & Collet. (2010).

³⁸ Fransson. (1991).

³⁹ Fransson. (1991).

näringsliv förflyttas från stadens centrum och på så sätt minskar pendlingsavstånd och restid.⁴⁰

Avståndet betonas som den avgörande faktorn när en flytt sker. Människor som är bosatta inom en strategiskt bättre belägen kommun, uppvisar en högre grad av benägenhet till pendling än för avflyttning. Valet baseras på kommunens geografiska placering och dess resurser i form av tillgång till jobb, utbildning och transportkommunikationer. Det ställs i sin tur i kontrast till en kommun som har en mer avlägsen geografisk lokalisering i förhållande till sitt regionala centrum och därför betecknas som glesbygd. Avståndet kan av individen uppmätas utifrån läget av bostad i förhållande till arbetsplats, vilket här både representerar det absoluta avståndet i tid eller färdlängd, samt det relativa avståndet utifrån valet av färdmedel. Avståndet kan även definieras utifrån hur långt bort den nya platsen ligger ifrån den nuvarande hemorten, vilket påverkar hur individen uppfattar det kognitiva avståndet då social tillhörighet och anknytning till orten vägs in. Utifrån hur individen uppfattar avstånd bör det därför betonas att både sociala miljöer och ekonomiska fördelar är viktiga att belysa vid analysen av flytt- och pendlingsfaktorer.⁴¹

2.3 Teorier kopplade till migrationsprocesser

2.3.1 Övergripande introduktion

Migrationsprocesser kan delas upp i funktionella och historiskt-strukturella teorier. En funktionell teori har sin utgångspunkt i den sociala strukturen, där samhället betraktas som ett system, vilket utgörs av komponenter med ett ömsesidigt beroende. Detta kan illustreras med hjälp av marknadens utbud och efterfrågan. En marknad under expansion kräver ständig tillgång på nytt kapital. En strukturell teori bygger istället på hur sociala, ekonomiska, kulturella och politiska strukturer begränsar valmöjligheten för marknaden och individen. På nationell skala kan frivillig migration studeras utifrån urbaniseringsprocesser i förflyttningar mellan centrum och periferin. Rostows moderniseringsteori beskriver hur massmigration uppstår när industrialisering och utveckling av infrastruktur skapar nya arbetsmöjligheter. Enligt moderniseringsteorin stimulerar ett överskott av arbetstillfällen tillväxten på migrantens ursprungsort, i form av ekonomiskt och kunskapsmässigt värde, samtidigt som platsen för immigration stärks av nytt humankapital. Teorin stödjer dock inte en permanent flytt då platsens resurser är avgörande för befolkningstillväxt. Dessa resurser kan beskrivas utifrån bostäder, institutioner och infrastruktur.⁴²

Begreppet ”*Laws of migration*” beskriver hur migration är en del av samhällets utvecklingsprocess utifrån de ekonomiska möjligheter individen förväntas uppnå i och med migration. Begreppet är en del av Ravensteins modell om hur avstånd påverkar tendensen för utveckling på platser. I en sammankoppling med Rostows moderniseringsteori kan vi se hur den följer samma mönster som Toblers första lag om geografi; allt är rumsligt relaterat, närhet stärker sambandet medan avstånd får det att avta. Genom att följa flödet av humankapital mellan centrum och periferi kan en maximering av tillgångar och informationsutbyte ske, då ett positivt in- och utflöde av migranter upprätthålls. Viktigt att ställa i kontrast är att det globaliserade samhället inte längre är av statisk karaktär utan innehåller flera former av flöden på olika nivåer

⁴⁰ Fransson. (1991).

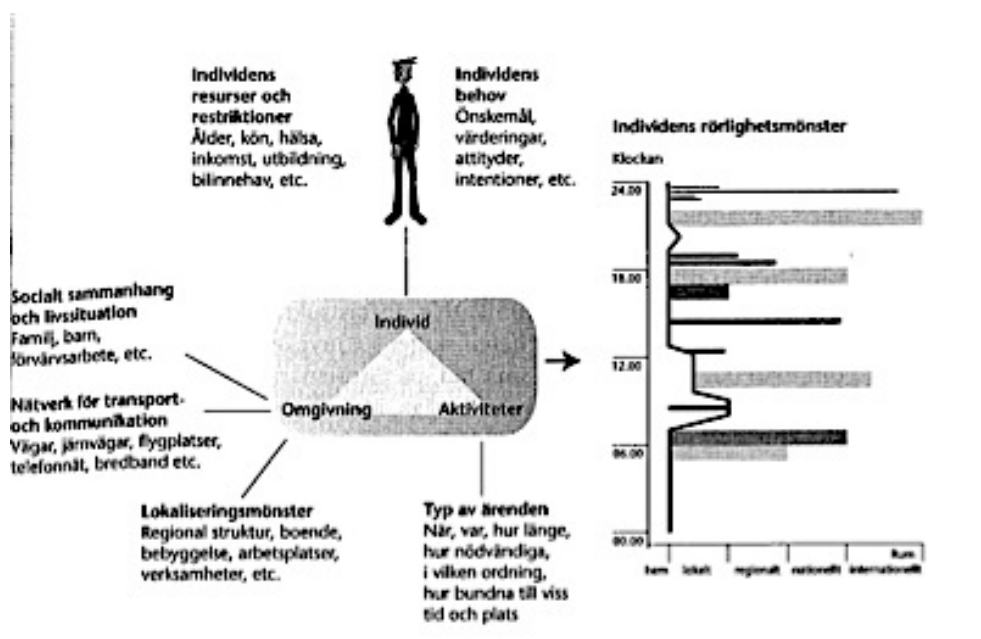
⁴¹ Fransson. (1991).

⁴² Castles et al. (2014).

inom samma rum. Ravensteins teori förespråkar att flyttningar till största del sker över korta avstånd och i en stegvis modell mellan periferi och centrum. Periferin anses rörligare enligt Ravenstein då det är ekonomiska motiv som ger upphov till en flytt, vilka skall vara enklare att tillgodoses i ett core-område.^{43 44}

2.3.2 Aktivitetsansatsen

Aktivitetsansatsen är en begreppsmodell som beskriver rörlighetens relationer, sammanhang och påverkansfaktorer. Enligt Frändberg et al är aktivitetsansatsen ett hjälpmedel för ”att förstå rörlighetens komplexitet”⁴⁵. Genom att studera de faktorer som påverkar individens aktivitetsmönster, kan ett samband urskiljas i anknytning till hur och varför. Hur och varför rörlighetsmönster skiljer sig åt mellan individer kan beskrivas i form av kapacitetsrestriktioner, samhällsstruktur och variation i aktiviteter. Modellen beskriver ett rörlighetsmönster utifrån tre värden; individ, omgivning och aktiviteter. Faktorer som är kopplade till individen är individens resurser, restriktioner och behov. Resurser och restriktioner representeras bland annat av ålder, kön och utbildning, medan behov representeras av faktorer som önskemål, värderingar, attityder och intentioner. Omgivningsfaktorer utgår från socialt sammanhang och livssituation, nätverk för transport och kommunikation samt lokaliseringsmönster. Dessa kan exemplifieras av hushållsammansättning, yrke, fysiska och virtuella förbindelser, samt regional struktur, bebyggelse och boende. Det sista värdet utgörs av vilken form av aktiviteter individen utför. Dessa kan kategoriseras med hänsyn till tid, avstånd och tillgänglighet utifrån var, när, hur och varför de är nödvändiga för individens livssituation, samt om det är platsbundna.⁴⁶

Figur 3. Aktivitetsansatsen, en begreppsmodell om rörlighetens relationer.⁴⁷

⁴³ Knox & Marston. (2013).

⁴⁴ Castles et al. (2014).

⁴⁵ Frändberg et al. (2005). S.26.

⁴⁶ Frändberg et al. (2005).

⁴⁷ Frändberg et al. (2005). Sid. 27.

Teorin för ansatsen utgår från att aktiviteter genomförs för att tillgodose behov, krav och förpliktelser. Behov betecknar fysiska behov som bostadens funktion för mat och sömn, samt individens intresse av nöje och frivilliga aktiviteter. Krav och förpliktelser kan beskrivas av strukturella krav som skola och arbete, men även åtaganden som fritidsaktiviteter. Individens aktivitetsmönster ses som ett utfall av både planering och rutiner, där vardagen och individens livscykel formar rörligheten. På individnivå definieras rörlighet som medel för behovstillfredsställelse. På samhällsnivå definieras rörlighet istället utifrån nätverks- och inkomstutveckling. Detta knyter an till tanken om att en ökad mobilitet skall stärka samhällets effektivitet och kapacitet.⁴⁸

2.3.3 Push- och pullfaktorer

Push- och pullfaktorer är en migrationsteori om förflyttningar mellan platser som introducerades av Lee 1966. Lees teori bygger på den kunskap som migranten har om den nuvarande boendeplatsen i förhållande till den nya platsens egenskaper. Lee presenterar utifrån sin teori fyra växelverkande parametrar vilka samspekar i beslutet av en flytt:

- ”1) Faktorer associerade med den ursprungliga boendeplatsen
- 2) Faktorer associerade med platsen man flyttar till
- 3) Mellanliggande hinder
- 4) Personliga faktorer”⁴⁹

Pushfaktorer är platsegenskaper som förespråkar en flytt från den ursprungliga platsen, medan pullfaktorer gör den nya platsen attraktiv. Mellanliggande hinder kan i Lees teori representeras av avstånd eller barriärer som omkostnader och tillgänglighet. Personliga faktorer beskrivs både utifrån individuella val och strukturella tvång. De fyra växelverkande parametrarna avgör därför om flytten som sker är frivillig eller nödvändig (”ofrivillig”). Utifrån personliga faktorer kan push- och pullfaktorer uttryckas på olika sätt på individnivå. Något som lockar en barnfamilj kan vara mindre attraktivt för studenter eller pensionärer. Ett nytt jobb som genererar en högre inkomst kan verka som en pullfaktor, medan förändringar på den regionala arbetsmarknaden i form av nedskärningar kan vara en pushfaktor. Mellanliggande hinder kan även avgöra om migrationen är genomförbar för individen, till exempel skulle en plats med ett lägre utbud av kollektivtrafik kunna avskräcka en flytt för hushåll utan bil. Personliga faktorer inkluderar även individens uppfattning och kännedom om en plats, vilket ställs i kontrast till push och pull i beslut om flytt. En mer fullständig förklaring av orsakerna till migration kräver utöver push- och pullfaktorer även en djupare förståelse av platsidentitet. Gilmartin diskuterar hur migranternas identitet och personliga koppling till platser ersätter push- och pullfaktorer. I slutändan är det individens värderingar och mobila kapital som möjliggör en flytt. Push- och pullmodeller ger utifrån Gilmartins resonemang endast en begränsad kunskap om bakgrunden till migration.^{50 51}

⁴⁸ Frändberg et al. (2005).

⁴⁹ Björk. (2006). Sid.10.

⁵⁰ Gilmartin. (2008).

⁵¹ Björk. (2006).

2.3.4 Den kreativa klassen

Teorin om den kreativa klassen bygger på den amerikanske ekonomen Richard Floridas tankar om nätverkssamhället och hur utveckling drivs av kunskapsbaserad ekonomi. Nätverkssamhället karaktäriseras enligt Florida av kreativitet och individen som unik kompetensbärare. Den kunskapsbaserade ekonomin ställer högre krav på hur resurser används än utbudet av varor. Dagens konkurrens mellan regioner och städer kan därför illustreras utifrån de flöden som sker av människor, kunskap och talang. Floridas teori om den kreativa klassen utgår från tillväxtens tre T:n: *Teknologi, Talang* och *Tolerans*. Tillväxtens tre T:n definieras utifrån en plats teknologiska innovationer samt spridning och användning av teknik, utbildningsnivån hos invånarna där kriteriet för talang motsvarar en kandidatexamen eller högre, samt tolerans i form av tillgänglighet, mångfald och öppenhet i samhällsstrukturen. Samhällsstrukturen i relation till tolerans kan beskrivas i så väl utbudet på bostadsmarknaden som variationer i etnicitet. ”*Det som utmärker den kreativa individen är att han eller hon ser samma saker som alla andra men tänker och gör någonting annat*”^{52, 53}.

Floridas antagande om den kreativa klassen kan relateras till den svenske ekonomen Gunnar Myrdals hypotes om hur geografiska kluster av ekonomisk tillväxt uppstår genom kumulativa orsakssamband. Kumulativa orsakssamband bygger på den ekonomiska principen att ekonomisk tillväxt sker utifrån en enskild händelse, till exempel införandet av ny teknik och innovation. Detta skapar en kedjereaktion på platsen och en positiv spiral av ekonomisk utveckling uppstår. Till följd av kumulativa orsakssamband kan fenomenet growth-poles ske, vilket betyder att en plats i rätt tid och under rätt förutsättningar börjar växa både i befolkning och arbetsmarknad. Teorin om den kreativa klassen utgår från samma princip som growth-poles; en plats som växer och stärks i kapital fortsätter att växa utifrån att tillväxten attraherar fler människor, vilket genererar ytterligare kompetens, talang och arbetskraft. Florida frångår dock tanken om att tillväxt påverkas av platsens humankapital och betonar istället tillväxtens tre T:n.^{54 55}

Den kreativa klassen delas in i två fält; en superkreativ kärna och den övriga kreativa klassen. Gemensam nämnare för båda fält är kravet på utbildning. I den superkreativa kärnan finns yrken som dagligen använder sin kreativitet för att på långt sikt skapa högre sysselsättning för fler människor. Exempel på yrkesroller i kategorin är ingenjörer, forskare och designers. Den övriga kreativa klassen kännetecknas av yrken med höga kunskapskrav, som arbeten inom juridik, medicin, ekonomi och management. Enligt Florida tenderar individer i den kreativa klassen att vara extra mobila. Florida menar att den kreativa identiteten inte enbart är yrkesrelaterad. Stor vikt läggs vid personliga intressen och fritidssysselsättningar, vilket gör att platsens fysiska egenskaper är lika viktiga som utbudet på arbetsmarknaden och ekonomiska förtjänster. Florida betecknar detta som *quality of place*; vad finns där, vem finns där och vad är på gång. Teorin om den kreativa klassen bygger på ett underifrån perspektiv. Utveckling sker där det finns utrymme för nya idéer och en plats för människor att mötas och växa, vilket främjar platsens kreativitet.⁵⁶

⁵² Antoni. (2007). S.204.

⁵³ Antoni. (2007).

⁵⁴ Antoni. (2007).

⁵⁵ Knox & Marston. (2013).

⁵⁶ Antoni. (2007).

2.4 Tidigare studier av flyttströmmar inom Ulricehamns kommun

2.4.1 Flyttningsundersökning för Ulricehamns kommun. Ut- och inflyttare under år 1999.

Ulricehamns kommun genomförde år 1999 en undersökning om de hushåll som flyttat till och från kommunen under året. Syftet var att se varför man flyttar och om boende och sysselsättning förändras i och med en flytt, samt hur detta påverkar kommunens befolkningssammansättning. Studien fokuserade på uppgifter om hushållet, där flytten kunde innebära en isärflyttning, en ihopflyttning eller ett bostadsbyte. Detta skiljer sig från äldre undersökningar som fokuserade på huvudpersonen i hushållet, vilket i hög grad tenderade att vara män och därför uteslöt gifta och samboende kvinnor. Rapporten från 1999 visar att det största flyttningsutbytet sker med närliggande kommuner, i första hand med grannkommunen Borås. De orter som berördes mest av flyttningarna inom kommunen var centralorten Ulricehamn och tätorten Hökerum.⁵⁷

Studien visar att gruppen för utflyttare var betydligt större i åldrarna 20-24 år, medan åldersgruppen 25-35 år utgör den högsta frekvensen av inflyttare. Flyttningsorsaker som framkom i rapporten för inflyttarna var byte till bättre bostad respektive bättre bostadsområde. Utflyttarna motiverades till flytt genom arbete, utbildning eller tillgång till den första egna bostaden. Flyttströmmarna år 1999 innebar en förändring i nivån av utbildning när flertalet inflyttare saknade eftergymnasial utbildning. Undersökningen genomfördes utifrån en enkätstudie där deltagarna hade möjlighet att lämna egna åsikter om Ulricehamns kommun. I dessa synpunkter framkom att kommunens natur och boendemiljö uppfattas som attraktiva av barnfamiljer och äldre. Men en högre flyttbenägenhet hos ungdomar förespråkar ett ökat utbud av utbildning, försörjning och nöjen.⁵⁸

2.4.2 25 000 invånare år 2020 – analys och åtgärder för att nå målet.

Kommunstyrelsen presenterade i maj 2011 en analys av åtgärder för att nå tillväxtmålet om 25 000 invånare till år 2020. Analysen var tänkt som ett förslag till handlingsprogram för vilka strategier som skall användas för en ökad befolkningstillväxt. I PM presenterades hur befolkningstillväxt sker inom orter och kommuner som ingår i större regioner, då dessa platser ingår i ett större sammanhang. Analysen visar på hur tillgänglighet i kommunikationer höjer värdet på platsen då utbudet ökar genom ett kortare tidsavstånd mellan orter, vilket visar på hur regionförstoring istället kan benämnas som regionförtätning och att god tillgänglighet ökar attraktiviteten hos platser. Kommuner länkas samman i lokala arbetsmarknadsregioner (LA) utifrån statistik av pendling. Förbättrad IKT och infrastruktur har medfört en ökad pendling, vilket har gjort att LA har minskat i antal medan de som finns kvar växer i storlek. Ulricehamns kommun ingick år 2011 i Borås LA tillsammans med Tranemo, Svenljunga och Herrljunga. Enligt rapporten var år 2011 var tredje ulricehamnare verksam utanför kommungränsen, med undantag från studenter.⁵⁹

I analysen presenteras hur högutbildade och högavlönade tenderar att pendla längre sträckor än lågutbildade och lågavlönade. Gemensamt för båda grupper är att män

⁵⁷ Flyttningsundersökning för Ulricehamns kommun. Ut- och inflyttare under år 1999. Rapport 2000-06-06.

⁵⁸ Flyttningsundersökning för Ulricehamns kommun. Ut- och inflyttare under år 1999. Rapport 2000-06-06.

⁵⁹ 25 000 invånare år 2020 – analys och åtgärder för att nå målet. PM 2011-05-09.

visar högre pendlingsfrekvens än kvinnor. Rapporten pekar på att restidsförbättringar ökar pendlingsbenägenheten när reseavståndet i tid till arbete och kulturellt utbud återfinns inom ett avstånd av 45 minuter. De förslag på åtgärder som lyfts fram för att nå tillväxtmålet presenteras utifrån utveckling av infrastruktur och kommunikationer samt att utveckla platsen Ulricehamn.⁶⁰

2.4.3 Medborgarundersökning – våren 2014.

Våren 2014 deltog Ulricehamns kommun i en undersökning av den Statistiska centralbyrån (SCB) för att mäta nöjdheten bland kommunens invånare utifrån områdesfaktorer. SCB använder sig av analysmodellen Nöjd-Kund-Index (NKI) för att belysa vad som bör prioriteras i kommunens arbete för att öka nöjdheten bland invånarna. Undersökningen genomfördes i enkätform till ett urval av 1 200 personer i åldrarna 18-84 år. Utifrån resultatet av undersökningen är det i första hand förbättringar av fritidsmöjligheter, bostäder och trygghet som bör prioriteras för att enligt deltagarna förbättra Ulricehamn som bostadsort. Dessa tre faktorer uppmärksammas mest, medan arbetsmöjligheter, kommunikationer och utbildning ges lägre prioritet. I nuläget är man nöjd med det befintliga utbudet av kommersiell service.⁶¹

Jämfört med tidigare medborgarundersökningar genomförda av SCB under 2010 och 2012 är det invånarnas efterfrågan vad gäller fritidsmöjligheter, trygghetsfaktorer och det kommersiella utbudet som har ökat mest. Frågor som ställdes om invånarnas uppfattning om fritidsmöjligheter formulerades utifrån tillgången till parker, natur och grönområden, möjligheten att kunna utöva fritidsintressen, tillgång till idrotts- och kulturevenemang samt nöjesutbudet. Faktorer som användes för att bedöma det kommersiella utbudet bedömdes utifrån det uppfattade avståndet till livsmedelsbutiker, affärer, service, kaféer, barer och restauranger. Trygghetsfaktorn bedömdes utifrån uppfattningen om hur säkra invånarna kände sig i förhållande till risken för hot, rån, misshandel och inbrott, samt uppfattningen om att vistas utomhus på kvällar och nätter.⁶²

2.5 Sammanfattning av litteraturstudier

Sammanfattningsvis är det utifrån studiens syfte intressant att lyfta fram Floridas begrepp *quality of place* för att belysa hur nöjdhetsfaktorer kan stärka platsattraktiviteten utifrån medborgarnas uppfattning om platsen. I ett underifrånperspektiv ökar detta platsens chans för att attrahera fler invånare. Faktorer som bör belysas från tidigare studier inom Ulricehamns kommun är anledningar för avflyttning, som exemplifieras av ortens begränsade tillgång till utbildnings- och försörjningsmöjligheter, nöjen samt bostadsbyte. En ytterligare intressant observation som kan göras utifrån SCBs nöjdhets index är invånarnas förändrade uppfattning om trygghet och den mån i vilken de känner sig säkra i sina närmiljöer.

⁶⁰ 25 000 invånare år 2020 – analys och åtgärder för att nå målet. PM 2011-05-09.

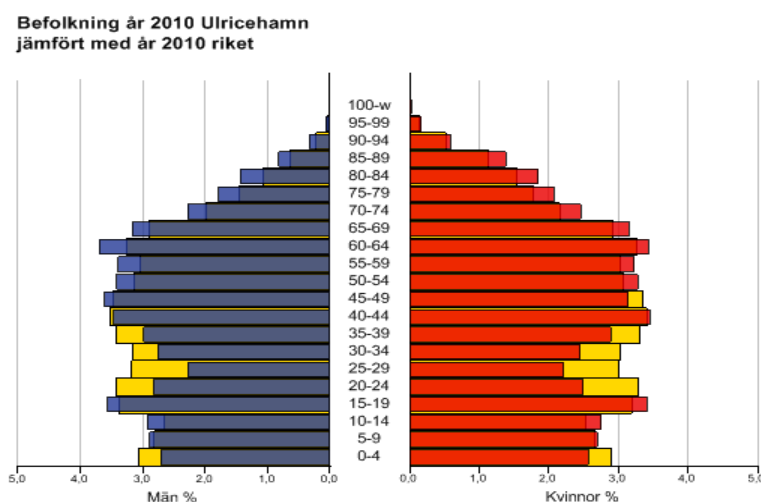
⁶¹ Medborgarundersökning – våren 2014. Ulricehamns kommun.

⁶² Medborgarundersökning – våren 2014. Ulricehamns kommun.

3. BESKRIVNING AV ANALYSENHETEN UTIFRÅN BEFOLKNINGSVÄRDEN

3.1 Ulricehamns befolkningsstruktur

Den 1 november 2014 hade kommunen ett totalt antal invånare av 23 232 personer. Av dessa är 11 487 kvinnor och 11 745 män, vilket gör att kommunen har en nästan likvärdig befolkningsstruktur fördelat utifrån kön. Ulricehamn hade i förhållande till andra kommuner år 2010 ett högre genomsnitt av barn och ungdomar i åldern 5-19 år och invånare över 70 år jämfört med landets totala medelvärde. I åldersgruppen 25-40 år kunde man se ett naturligt lägre befolkningsvärde. Detta beror på att orter som ligger på ett längre avstånd till högskola eller universitet normalt sett följer en nedåtgående befolkningskurva då fertiliteten minskar på platser.^{63 64}

Figur 4. Befolkningspyramid år 2010, Ulricehamns kommun.⁶⁵

3.2 Flyttningar inom kommunen

I augusti 2014 fastställdes den aktuella befolkningsökningen i kommunen till 56 personer. Folkökningen uppmättes från ett positivt flytt- och födelsenetto. Under 1990-talet hade Ulricehamn en genomsnittlig befolkningsökning av 25 personer per år och kommunen hade i slutet av 1990-talet en negativ befolkningsutveckling som visades i flyttunderskott. I början av 2000-talet vände flyttningstrenden och kommunen växte i folkmängd. *Tabell 1* visar hur Ulricehamns kommun har haft ett fortsatt positivt flyttningssnetto under åren 2010-2013. Ulricehamn betecknas som en pendlingskommun, då utbudet på bostadsmarknaden uppskattas vara högre än utbudet på arbetsmarknaden. Bostadsmarkandens upplåtelseformer utgörs av 55% äganderätt, 41% hyresrätt och 4% bostadsrätt⁶⁶. Ulricehamn uppvisar även en hög biltäthet. År 2013 uppmättes antalet personbilar inom kommunen till ett antal av 13 137⁶⁷, vilket

⁶³ Kommun kartläggning folkhälsa 2011. Hämtad 2014-11-27 från ulricehamn.se.

⁶⁴ <http://www.scb.se/sv/Hitta-statistik/Statistik-efter-amne/Befolkning/Befolkningens-sammansattning/Befolkningsstatistik/25788/25795/Folkmangd-1-november---Kommun-och-riket/379611/> Hämtad från scb.se 2014-12-18.

⁶⁵ Kommun kartläggning folkhälsa 2011. Hämtad 2014-11-27 från ulricehamn.se.

⁶⁶ Kommunalt bostadsförsörjningsprogram 2009-2011. Ulricehamns kommun.

⁶⁷ https://www.ulricehamn.se/ulh_templates/Information.aspx?id=5000 Hämtad 2014-12-12 från ulricehamn.se.

motsvarar en personbilsanvändning hos mer än hälften av invånarna. Det största pendlingsutbytet sker med grannkommunen Borås och främst av personer bosatta inom kommunens västra delar. Under 2012 pendlade 3802 människor ut från kommunen, och 1543 människor pendlade in till kommunen. Detta motiveras utifrån en ökad framkomlighet och tidsbesparing som medförs i och med utbyggnaden av motorvägen (riksväg 40).^{68 69}

Tabell 1. Samtliga in- och utflyttningar Ulricehamns kommun 2010-2013.⁷⁰

	2010	2011	2012	2013
1491 Ulricehamn				
Samtliga inflyttningar				
Män	537	562	516	602
Kvinnor	479	534	550	577
Samtliga utflyttningar				
Män	464	463	496	471
Kvinnor	430	476	515	480

3.3 Förändringar i kommunens befolkningssammansättning utifrån ålder

I tabell 2 synliggörs förändringar i kommunens befolkningssammansättning utifrån ålder. Mellan år 2013 och år 2014 har den största befolkningsökningen skett inom åldersgruppen 1-5 år respektive 25-44 år. En sådan ökning skulle kunna tala för att kommunen följer en uppåtgående fertilitetskurva. Den största minskningen har skett inom åldern för 19-24 år samt 16-18 år, vilket skulle kunna tala för att dessa grupper väljer att flytta från kommunen. Sammanfattningsvis visar kommunens befolkningsvärde för år 2013 och år 2014 en högre siffra i de åldrar som kan betecknas som livscykelns senare faser.⁷¹

Tabell 2. Folkmängd år 2013 – 2014 fördelat på ålder.⁷²

Ålder	2013	2014
0	232	250
1-5	1 248	1 275
6-15	2 690	2 705
16-18	819	775
19-24	1 688	1 625
25-44	5 009	5 035
45-64	6 265	6 270
65-74	2 848	2 930
75-84	1 618	1 640
85-	794	795
Summa	23 211	23 305

⁶⁸ Kommun kartläggning folkhälsa 2011. Hämtad 2014-11-27 från ulricehamn.se.

⁶⁹ Växtplats Ulricehamns stad - Fördjupning av översiktsplanen. Antagen av kommunfullmäktige 2008-05-26. Hämtad 2014-11-11 från ulricehamn.se.

⁷⁰ SCB. Egen bearbetning. 2014-12-14.

⁷¹ Befolkningsprognos Ulricehamns kommun 2014-2024.

⁷² Befolkningsprognos Ulricehamns kommun 2014-2024.

4. METOD

4.1 Induktiv metod med en integrativ ansats

Den generella metoden för studien kommer att utgå från en induktiv metod med en integrativ ansats. En induktiv metod väljs för att en generalisering skall kunna uppnås utifrån att empirisk data sammanställs genom studiet av gemensamma faktorer hos undersökningsobjekten för ett påvisat mönster av flyttningar. Studien kommer att bygga på en integrativ ansats då undersökningen avser att undersöka fenomenet flyttningar inom ett geografiskt avgränsat område. Studien kommer att genomföras med kvantitativa metoder för att möjliggöra en kategorisering av numeriska värden och för att resultatet skall kunna omsättas i siffror. Ur ett positivistiskt perspektiv kan uppsatsens kvantitativa metoder testa kunskapen på makro(samhälls-)nivå utifrån analysenheten som sedan kan verifieras på mikro(individ-)nivå.⁷³

4.2 Kvantitativt tillvägagångssätt

4.2.1 Frågeundersökning och befolkningsstatistik

Studien kommer att utgå från en kvantitativ metod i form av analys och sammanställning av statistik utifrån en enkätundersökning och jämförande statistik. Systematiska studier av förutbestämda områdesfaktorer och undersökningsvariabler kan genom en induktiv metod ge underlag för generella slutsatser. Den geografiska avgränsningen sker till en analysenhet i form av kommunen. Valet av kvantitativ metod bygger på syftet att uppnå ett resultat som kan generaliserande på närliggande populationer inom undersökningsområdet.⁷⁴

Enkäten är en kvantitativ version av frågeundersökning som sker genom skriftlig kommunikation där respondenterna får ta del av förutbestämda frågor med fasta svarsalternativ. Undersökningen har sin utgångspunkt i statistiska efterforskningar för att lokalisera ett urval av lämplig målgrupp. Syftet med målgruppen är att urvalet skall kunna förklara hur och varför fenomenet flyttningar sker och beskriva bakgrunden till flyttströmmar. Enkätundersökningen kommer utifrån dessa statistiska värden presentera en bild av vilka det är som flyttar, respektive vilka områdesfaktorer som ger upphov till flyttströmmar. För att redovisa enkätundersökningen kommer en sammanställning att ske i tabell- och diagramform. Som kompletterande metod kommer en beskrivande analys att genomföras av kommunal befolkningsstatistik. Den kompletterade metoden avser att tillsammans med enkätundersökningen ge en uppfattning om kommunens tendenser för flyttningar utifrån egenskaper hos undersökningsobjekten. Statistik av flyttningvärden har tillhandahållits från Ulricehamns kommun samt hämtats från SCB.⁷⁵

4.3 Genomförande

4.3.1 Urval

Frågeundersökningen bygger på ett strategiskt urval då målpopulationen består av personer som inom de tre senaste månaderna har flyttat till en ny folkbokföringsadress inom analysenheten Ulricehamns kommun. Urvalsramen utgörs av det kommunregister som listar nyinflyttade till mellan den 1/8 – 1/11 2014. Utöver det

⁷³ Gren & Hallin. (2003).

⁷⁴ Gren & Hallin. (2003).

⁷⁵ Esaiasson et al. (2012).

strategiska urvalet, tillkom ett slumpmässigt urval då frågeundersökningen även publicerades på kommunens hemsida. Ett slumpmässigt urval utgår ifrån antagandet om att undersökningsobjekten har tillgång till internet och frivilligt har besökt kommunens internetforum för att besvara frågeundersökningen utan tidigare information.⁷⁶

4.3.2 Forskningsdesign

Undersökningens beroende variabel representeras av förflyttningar och målpopulationen av de grupper som nyligen uppvisat en hög frekvens av rörlighet i migration. De oberoende variablerna för studien utgörs av kön, ålder, utbildningsnivå, hushållets sammansättning och den nuvarande bostadens upplåtelseform. Dessa variabler har valts ut för att kategorisera analysenheterna och beskriva olika mönster som vidare kan generaliseras på närliggande populationer för att uppnå extern validitet. Med närliggande populationer avses den resterande delen av ortens invånare då enkäten skall kunna ge underlag för vilka faktorer som ökar tendenserna för in- respektive utflyttning.⁷⁷

4.3.3 Enkätstruktur

Enkäten designades i programmet Defgo som tillhandahölls av uppdragsgivaren. Totalt bestod formuläret av 21 frågor (se bilaga 2). Enkäten inleddes med en introducerande fråga för att deltagarna skulle förstå syftet med undersökningen och enkätens utformning, se bilaga 1. I enkätens utformning synliggörs hur frågorna har anpassats för att besvara uppsatsens syfte och frågeställningar. Fråga 1-8 utgick ifrån de oberoende variablerna för att i resultatet kunna påvisa skillnader mellan analysenheterna som olika samhällsgrupper. Fråga 9-16 har som syfte att kartlägga ett rörelsebeteende hos individen. Fråga 1-16 utgörs av fasta svarsalternativ där deltagaren kryssar för det svar som stämmer bäst in, eller alternativt ett fritextsvar där de förväntas lämna ett numeriskt värde. Frågorna 17 och 18 är utformade som frekvensfrågor för att kunna definiera push- och pullfaktorer utifrån områdesfaktorer. Frekvensfrågorna besvarades utifrån fyra påståenden, för att undvika neutralitet. Syftet med frekvensfrågorna var att se om det fanns skillnader i vad som efterfrågas i platsattraktivitet vid valet av bostadsort jämfört med vad man prioriterade vid valet av den nuvarande bostadsorten. Avslutningsvis lämnades fråga 21 som en öppen fråga. En öppen fråga inkluderades för att ge studien ett kvalitativt värde samt för att kunna få respons på deltagarnas uppfattning av enkätens struktur. Innan enkäten sändes ut till respondenterna genomfördes en pilotstudie av medstudenter vid Göteborgs universitet för att få respons på formulering och upplägg av undersökningens frågestruktur.⁷⁸

4.3.4 Insamling av data

Enkäten skickades ut med post till ett strategiskt urval om 100 respondenter. De 100 respondenterna utgjordes av de första 100 namnen på kommunens lista av nyinflyttade inom den angivna perioden som uppvisade en ålder på minst 18 år och var folkbokförda inom olika hushåll. Undersökningen pågick mellan den 27/11-5/12 2014. Varje deltagare fick tillsammans med enkäten ett informationsbrev och ett svarskuvert med porto för att kunna returnera det besvarade formuläret.

⁷⁶ Esaiasson et al. (2012).

⁷⁷ Esaiasson et al. (2012).

⁷⁸ Esaiasson et al. (2012).

Introduktionsbrevet innehöll en kort beskrivning av studiens syfte samt vem som var ansvarig för undersökningen och varför den utfördes. I informationen erbjöds även deltagarna att besvara enkäten online via kommunens hemsida. En påminnelse för att besvara enkäten skickades inte ut. Material för distributionen som enkätutskrifter, introduktionsbrev, kuvert för retur och postbrev tillhandahölls av kommunen. Introduktionsbrevet informerade respondenterna om att tiden för att besvara enkäten uppskattades till cirka tio minuter. Deltagarna informerades även om vilket som var det senaste datumet för att returnera det ifyllda formuläret. Valet av postenkät ansågs mest fördelaktigt för att minska risken för svarsbortfall. En högre svarsfrekvens hoppades uppnås genom att minska risken för exkludering av samhällsgrupper med en lägre användning av IKT-tjänster. Frågeundersökningen publicerades på kommunens hemsida under samma tidsperiod som postenkäten distribuerades. Alla respondenter informerades om undersökningens anonymitet och att resultatet kommer att offentliggöras på kommunens hemsida under början av år 2015.

4.3.5 Sammanställning av resultat

Totalt besvarades 68 enkäter, var av 22 enkäter via posten och 46 via internet. Svaren sammanställdes utifrån enkätens frågestruktur till tabeller och diagram i Excel och Defgo. Defgo användes för att visa det totala resultatet av enkäten per fråga utifrån procentenheter i diagramform, dessa återfinns i bilaga 3. Två tabeller har utformats utifrån undersökningens variabler. Det vill säga respondenternas egenskaper som representerar det personliga kapitalet och faktorer som karaktäriserar förhållanden i individens rörlighetsbeteende. Dessa presenteras i *tabell 3* respektive *tabell 4*. Tabellerna är uppdelade utifrån centralorten Ulricehamn och den övriga kommunen för att kunna se områdesvisa skillnader inom kommunen. Uppdelningen har gjorts utifrån enkätfråga nio om närmaste tätort i förhållande till bostad. I enkätundersökningen förekom en större spridning av hur länge man bott inom kommunen för de som besvarade enkäten över internet, jämfört med de som besvarade enkäten via posten. Vilket beror på att det strategiska urvalet gjordes ur kommunens inflyttningsregister under hösten 2014.

Push- och pullfaktorer beskrivs i ett genomsnittsvärde och procent. Dessa frågor besvarades i enkäten i form av frekvensfrågor. Varje svar har i frekvensfrågorna fått ett förutbestämt värde för att de skall kunna visualisera respondenternas uppfattning om områdesfaktorer. Genomsnittet för undersökningen presenteras utifrån enkätens frekvensfrågor i en fyrgradig skala. De olika alternativen har här blivit rangordnade på en skala, där varje frekvenssvar är värt ett förutbestämt värde mellan 1-4. Alternativen får således ett numeriskt värde och uppfattningen av områdesfaktorer kan konverteras från ord till en poängskala. Diagrammet visualiserar genomsnittet av den subjektiva upplevelsen av områdesfaktorer i förhållande till push- och pullfaktorer för ortens platsattraktivitet. Ett införande av en skala värdesätter faktorn och på så sätt kan svar jämföras för att göra en rättvis bedömning av undersökningens utfall om platsattraktivitet.

4.4 Alternativa metoder

4.4.1 Introduktion

Från ett postmodernistiskt perspektiv är en kombination av kvalitativa och kvantitativa metoder att föredra för en bredare förståelse av berättelserna bakom migration och relationen mellan plats och människa. En kombination av kvantitativa

och kvalitativa studier erbjuder en fylligare beskrivning av fysiska och sociala processer. Genom att enbart använda sig av kvantitativa metoder riskerar studiet av befolkningsförändringar att fokusera på representationer av migration i form av ett flöde utifrån uppräknat antal människor. En kombinerad metod ökar kostnadsfördelar för en omfattande undersökning, samtidigt som det minskar risken för att människor osynliggörs eller utelämnas i censusräkning. Metodvalet påverkar även hur resultatet kan användas och distribueras utifrån olika agendor. Denna uppsatsstudie utgår dock enbart ifrån kvantitativa metoder då tiden och resurser är begränsade. Nedan listas alternativa metoder som skulle kunna användas för att ge studien ett kvalitativt värde.^{79 80}

4.4.2 Samtalsintervjuer

Samtalsintervjuer kan erbjuda ett djupare perspektiv av det studerade ämnet då metoden kan bidra med oväntade svar och en personlig koppling till undersökningsområdet. Som ett komplement till en enkät kan intervjuer tillföra en utförligare bakgrund till problemet, vilket kan användas för att utkristallisera ett lokalt förankrat mönster hos analysenheterna. Intervjuer kan även nyansera undersökningen genom möjligheten till utvecklade frågor samt uppföljande intervjuer, i kontrast till enkätens förutbestämda svarsalternativ.⁸¹

4.4.3 Fokusgrupper

Strukturerade gruppintervjuer (så kallade fokusgrupper) kan utifrån undersökningens syfte och tema ge en bredare belysning av den kollektiva upplevelsen i förhållande till det påstådda fenomenet. Fokusgrupper utgår ifrån att en samtalsledare styr konversationen utifrån förutbestämda frågor och påståenden, vilket i kontrast till intervjuer minskar forskarens styrande roll. Genom deltagarnas aktiva roller kan även andra formaspekter lyftas fram i analysen, som kroppsspråk, förhållningsätt och kulturella företeelser. Ett öppen diskussion kan även ge en vidare förståelse av deltagarnas personliga resonemang i förhållande till studien.⁸²

4.4.4 Jämförande fallstudie

En jämförande fallstudie mellan två analysenheter kan illustrera geografiska egenskaper och undersökningsobjektets konkurrenskraft i förhållande till en likvärdig analysenhet. En teoriprovande undersökning skulle här jämföra förutbestämda variabler inom två olika kontexter i en avgränsning till tid och avstånd. För studien hade undersökningsvariabler kunnat beskrivas som kommunens storlek och kapacitet. Storlek hade kunnat definieras utifrån befolkningsmängd och yta, medan kapacitet utifrån infrastruktur, pendlingsvärden och humankapital. Det absoluta läget skulle i en sådan undersökning kunna jämföras utifrån avståndet i färdlängd, medan det relativa avståndet skulle kunna uppmätas genom tillgänglighet till färdmedel som kollektivtrafik.⁸³

⁷⁹ Nayak & Jeffrey. (2011).

⁸⁰ Knox & Marston. (2013).

⁸¹ Esaiasson et al. (2012).

⁸² Esaiasson et al. (2012).

⁸³ Esaiasson et al. (2012).

4.5 Avgränsning och källkritik

4.5.1 Avgränsning

Avgränsningen sker utifrån en integrativ ansats då olika egenskaper inom ett avgränsat geografiskt område kommer sammanställs till en helhet. Studien avgränsas till plats, målpopulation, områdesfaktorer och undersökningsvariabler. I ett rumsligt perspektiv sker den geografiska avgränsningen till platsen Ulricehamns kommun. Det som skall undersökas är de nuvarande invånarnas tidigare erfarenheter av flyttningar, det vardagliga rörelsebeteendet i förhållande till pendling och ortens attraktivitetskraft som bostadsort. Studien får en kulturgeografisk inriktning i form av tidsgeografins uppfattning om rörelsevanor och hur platsattraktivitet integreras för att urskilja bakomliggande orsaker till flyttströmmar. Studiens genomförande avgränsar sig tidsmässigt till november och december 2014.

4.5.2 Källkritik

Källorna för studien utgörs av tidigare forskning, publicerade undersökningar och kommunala dokument. Källkritiken utgår från kriterierna om äkthet, oberoende, samtidighet och tendens, samt kraven på validitet och reliabilitet. Äkthet uppnås då källor har avgränsats utifrån valda nyckelord till studiens ämnesområde, samt att alla källor är publicerade verk eller offentliga handlingar från SCB och Ulricehamns kommun. Källornas validitet verifieras av att de oberoende av varandra bekräftar valda teorier för ämnet. Samtidighet och äkthet uppnås då empirin sammanställs utifrån insamlingen av data. Frågeundersökningen utgick från en skriftlig kommunikation vilket ökar enkätens objektivitet då det inte har skett någon personlig kontakt mellan författaren och de deltagande. Studiens uppdragsgivare redovisas även innan medverkan, vilket stärker uppsatsens tendens och resultatets trovärdighet.⁸⁴

Studien genomfördes under hösten för valåret 2014, vilket innebär att kommunen under samma period genomgick en förändring i ledning och styrning inför den nya mandatperioden. Därför utgår studien till största del från kommunala dokument med tillväxtnålet i fokus från mandatperioden 2011-2014.

4.5.3 Reliabilitet och validitet

Validiteten ifrågasätter huruvida studien undersöker det som har presenterats i undersökningens syfte och frågeställningar, medan reliabilitet uppnås genom att studien skall kunna genomföras på nytt. Reliabiliteten grundas i redovisningen av empirin i en klassificering av data i tabeller och diagram utifrån studiens syfte och de variabler som ligger till grund för forskningsdesignen. Reliabilitet och validitet återfinns även inom urvalsramen, då det är fullt möjligt att senare kontrollera kommunens register över inflyttare för den angivna tidsperioden. Båda dessa faktorer ligger till grund för att studien skall kunna uppnå resultatvaliditet. En ansats till att minimera svarsbortfall gjordes genom att informera deltagarna om studiens syfte och vem som är ansvarig för utförandet (se bilaga 1). Enkätpråket begränsades till svenska vilket skulle kunna ha bidragit till ett lägre deltagande.⁸⁵

⁸⁴ Esaiasson et al. (2012).

⁸⁵ Esaiasson et al. (2012).

5. RESULTAT

5.1 Introduktion

Resultatet redovisas utifrån tabeller och diagram. *Tabell 3* och *tabell 4* visar egenskaper hos kommuninvånarna utifrån undersökningens variabler: kön, ålder, utbildningsnivå, hushållets sammansättning och den nuvarande bostadens upplåtelseform. *Figur 5-8* presenterar deltagarnas uppfattning om push och pull i förhållande till områdesfaktorer.

5.2 Sammanställning av undersökningens variabler

5.2.1 Egenskaper utifrån kön och ålder

I *tabell 3* sker en indelning av deltagarnas ålder utifrån fem kategorier för att få en spridning av befolkningssammansättningen. Respondenterna i undersökningen utgjordes till största delen av kvinnor. Inom tätorten var antalet kvinnor mer än dubbelt så många som deltog i studien jämfört med män. I den övriga kommunen representeras kvinnor och män av ett jämnt procentantal, här finns också ett deltagande från kategorin annat. Åldersmässigt utgörs den största gruppen av invånare 36-45 år. Denna åldersgrupp är även den mest frekventa i övriga kommunen medan centralorten representeras av gruppen 46-64 år. Gemensamt för den totala sammanställningen är att gruppen 18-24 år har den lägsta representationen.

5.2.2 Det personliga kapitalet utifrån utbildning, hushållets sammansättning och bostad

Högskola eller universitet återfinns inom båda områden som den vanligaste formen av utbildningsnivå, inom båda delområden återfinns grundskoleutbildning längst ner på skalan. För att fastställa hushållets sammansättning, eller civilstånd, tillfrågades deltagarna om de var gifta, samboende eller ensamstående. Inom centralorten återfanns inga markanta skillnader, utan svaren var relativt jämnt fördelade på de tre alternativen. Inom den övriga kommunen var antalet gifta överlägset. Den minst vanliga formen av civilstånd utgjordes inom båda områden av samboende. På frågan om det finns barn i hushållet, svarade drygt hälften nej inom både centralorten och den övriga kommunen.

Inom kommunen som helhet är det jämnt fördelat mellan bostadsformen lägenhet, hus i villaområde och fristående hus på landsbygden. I den övriga kommunen är fristående hus på landsbygden det mest dominerande alternativet. Noterbart är den låga svarsfrekvensen på bostadsformen radhus. Inom den övriga kommunen är det äganderätt som är den vanligaste typen av upplåtelseform. Drygt 76% uppger att de äger sin bostad, i förhållande till de 23% som hyr. Äganderätten är den vanligaste formen även inom centralorten, vilken uppgår till 52% i kontrast till hyresrätter som utgör drygt 40% av svarsfrekvensen. Antalet bostadsrätter uppfattas som mycket lågt utifrån enkätundersökningen. Inom centralorten representeras det av knappt 7% vilket i kombination med den övriga kommunen jämnas ut till 4% i totalen.

Tabell 3. Egenskaper hos kommuninvånarna. Undersökning av variabler i relation till delområden.

Egenskaper	Summa		Centralorten Ulricehamn		Övriga kommunen	
	Antal	Andel (%)	Antal	Andel (%)	Antal	Andel (%)
KÖN						
Man	19	38,0	9	31,0	10	47,6
Kvinna	30	60,0	20	69,0	10	47,6
Annat	1	2,0	0	0,0	1	4,8
Svarsbortfall	0	0,0	0	0,0	0	0,0
ÅLDER						
18-24	3	6,0	1	3,4	2	9,5
25-35	12	24,0	7	24,1	5	23,8
36-45	14	28,0	7	24,1	7	33,3
46-64	13	26,0	10	34,5	3	14,3
65+	8	16,0	4	13,8	4	19,0
Svarsbortfall	0	0,0	0	0,0	0	0,0
UTBILDNINGSNIVÅ						
Grundskola	4	8,0	2	6,9	2	9,5
Gymnasial utbildning	11	22,0	5	17,2	6	28,6
Högskola eller universitet	26	52,0	16	55,2	10	47,6
Annan form av eftergymnasial utbildning	9	18,0	6	20,7	3	14,3
Svarsbortfall	0	0,0	0	0,0	0	0,0
CIVILSTATUS						
Ensamstående	15	30,0	10	34,5	5	23,8
Samboende	12	24,0	9	31,0	3	14,3
Gift	23	46,0	10	34,5	13	61,9
Svarsbortfall	0	0,0	0	0,0	0	0,0
HUSHÅLL MED BARN						
Ja	22	44,0	12	41,4	10	47,6
Nej	28	56,0	17	58,6	11	52,4
Svarsbortfall	0	0,0	0	0,0	0	0,0
TYP AV BOSTAD						
Lägenhet	15	30,0	13	44,8	2	9,5
Radhus	1	2,0	1	3,4	0	0,0
Hus i villaområde	16	32,0	9	31,0	7	33,3
Friståendehus på landsbygden	18	36,0	6	20,7	12	57,1
Svarsbortfall	0	0,0	0	0,0	0	0,0
UPPLÄTELSEFORM						
Hyresrätt	17	34,0	12	41,4	5	23,8
Bostadsrätt	2	4,0	2	6,9	0	0,0
Äganderätt	31	62,0	15	51,7	16	76,2
Svarsbortfall	0	0,0	0	0,0	0	0,0

5.2.3 Att identifiera ett rörelsemönster hos kommuninvånarna

En sammanställning av *tabell 4* synliggör att flest människor har bott inom kommunen i mindre än ett år. Under de senaste 10 åren har de flesta flyttat 1-2 gånger. Av de som arbetar uppger hälften att deras arbete bedrivs inom kommunen. Det vanligaste färdmedlet är bil och individen reser oftast 0-30 minuter enkel resväg för att ta sig till sin arbetsplats. På områdesnivå uppvisar centralorten den högsta

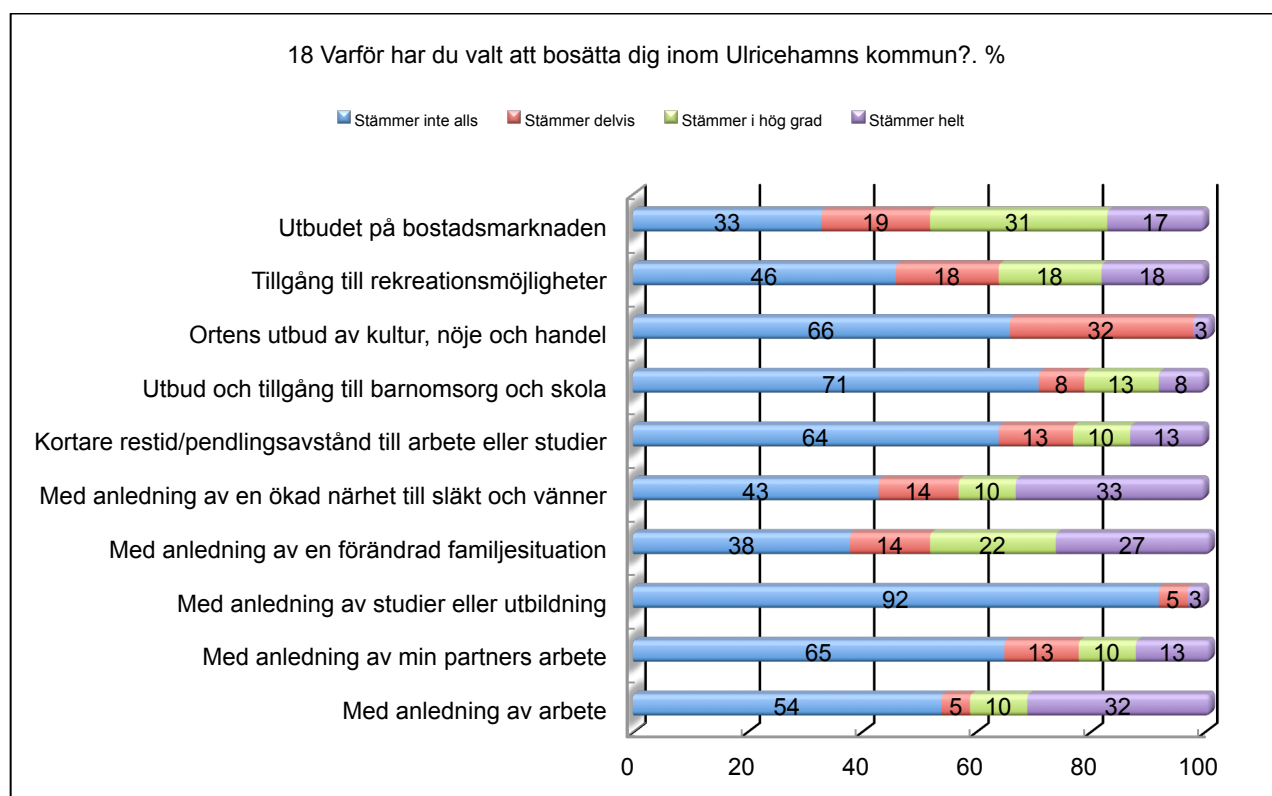
geografiska stabiliteten, då den övriga kommunen uppvisar en högre tendens till nyinflyttning. I en beskrivning av bostadens lokalisering mellan landsbygd och tätort, kan en tydlig urskiljning göras mellan den övriga kommunens uppfattning som landsbygd och centralorten med närliggande områden som tätort.

Tabell 4. Att identifiera ett rörelsemönster hos kommuninvånarna.

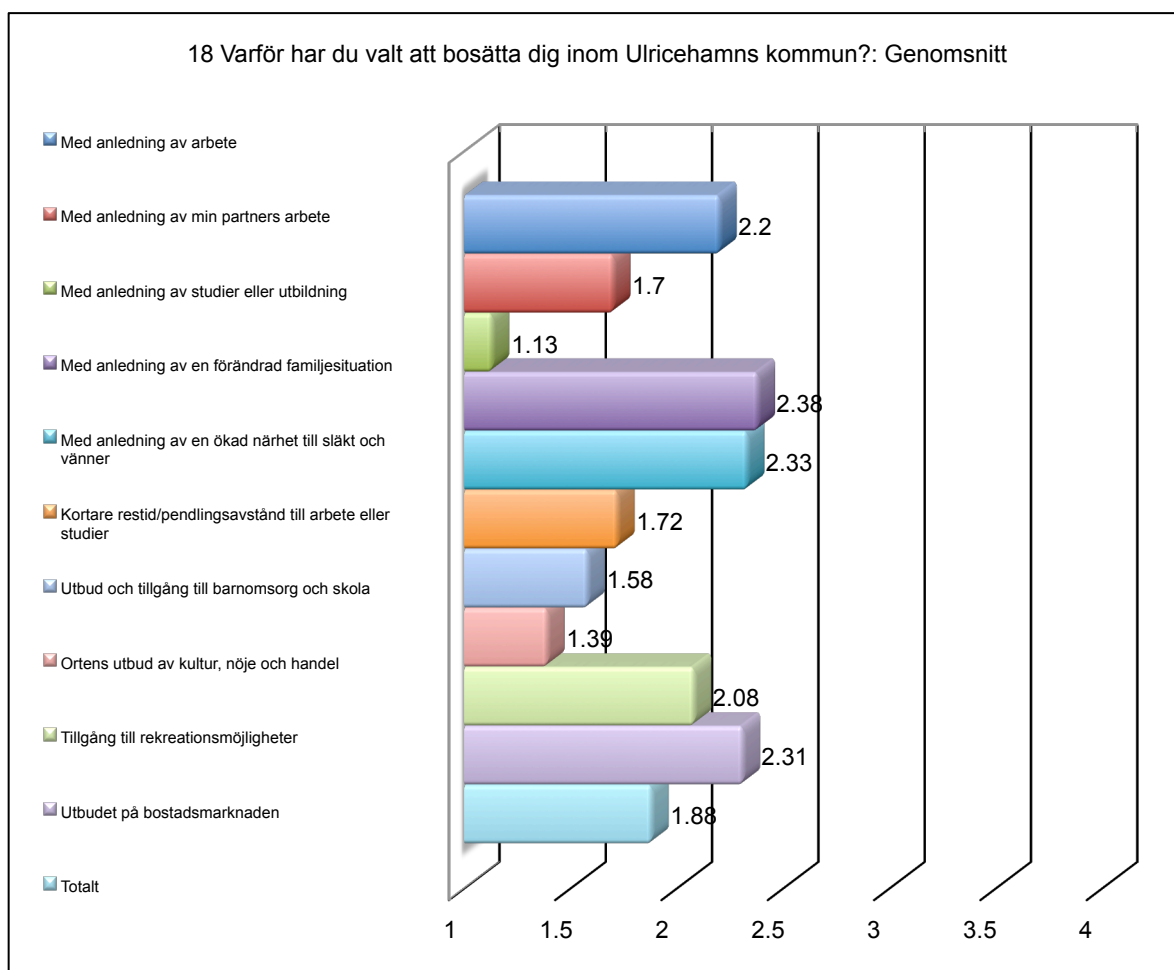
Egenskaper	Summa		Centralorten Ulricehamn		Övriga kommunen	
	Antal	Andel (%)	Antal	Andel (%)	Antal	Andel (%)
BOENDETID I KOMMUNEN						
Mindre än 1 år	21	42,0	10	34,5	11	52,4
1-5 år	8	16,0	6	20,7	2	9,5
6-10 år	3	6,0	2	6,9	1	4,8
Längre än 10 år	17	34,0	11	37,9	6	28,6
Svarsbortfall	1	2,0	0	0,0	1	4,8
ANTAL FLYTTAR DE SENASTE 10 ÅREN						
Inga flyttar	4	8,0	2	6,9	2	9,5
1 till 2 flyttar	24	48,0	13	44,8	11	52,3
3-4 flyttar	18	36,0	11	37,9	7	33,3
5 eller fler	3	6,0	2	6,9	1	4,8
Svarsbortfall	1	2,0	1	3,4	0	0,0
HAR FLYTTAR SKETT INOM KOMMUNEN?						
Ja	15	30,0	8	27,6	7	33,3
Nej	20	40,0	11	37,9	9	42,9
Obestämt	14	28,0	9	31,0	5	23,8
Svarsbortfall	1	2,0	1	3,4	0	0,0
BOENDE INOM						
Tätort	28	56,0	23	79,3	5	23,8
Landsbygd	22	44,0	6	20,7	16	76,2
Svarsbortfall	0	0,0	0	0,0	0	0,0
HUVUDSAKLIG SYSSELSÄTTNING						
Arbete	32	64,0	21	72,4	11	52,4
Studier	0	0,0	0	0,0	0	0,0
Pensionär	11	22,0	5	17,2	6	28,6
Annat	7	14,0	3	10,3	4	19,0
Svarsbortfall	0	0,0	0	0,0	0	0,0
ARBETE BEDRIVS INOM ULRICEHAMN						
Ja	25	50,0	18	62,1	7	33,3
Nej	15	30,0	7	24,1	8	38,1
Svarsbortfall	10	20,0	4	13,8	6	28,6
VANLIGASTE FÄRDMEDEL						
Bil	44	88,0	24	82,8	20	95,2
Kollektivtrafik	1	2,0	1	3,4	0	0,0
Cykel	1	2,0	1	3,4	0	0,0
Till fots	4	8,0	3	10,3	1	4,8
Svarsbortfall	0	0,0	0	0,0	0	0,0
RESTID ENKEL RESVÄG ARBETE						
0-30 minuter	29	58,0	20	69,0	9	42,9
30 minuter - 1 timma	6	12,0	3	10,3	3	14,3
1-2 timmar	3	6,0	2	6,9	1	4,8
Mer än 2 timmar	0	0,0	0	0,0	0	0,0
Svarsbortfall	12	24,0	4	13,8	8	38,1

5.3 Vilka områdesfaktorer anses viktigast vid valet av den nuvarande bostadsorten?

Vad gör platsen Ulricehamn attraktiv? Är det samma områdesfaktorer som efterfrågas vid beslutet av en flytt som det nuvarande utbudet man finner i Ulricehamns kommun? Den befintliga bostadsorten måste inte ha uppnåtts genom en bostadsflytt mellan kommungränser, utan kan även ha uppnåtts genom ett aktivt val att stanna kvar på orten utifrån de push- och pullfaktorer som definieras i diagrammet. De olika påståendena kopplas ihop med de områdesfaktorer som valdes ut för studien: utbud och tillgång till kultur, fritid, utbildning, arbete, boende, kollektivtrafik och den personliga anknytningen till orten. På frågan om varför man har valt att bosätta sig inom Ulricehamns kommun har de flesta uppgett sociala skäl som en ökad närhet till släkt och vänner, arbete eller en förändrad familjesituation. Utbudet på bostadsmarknaden har också vägts in och skulle utifrån svaret i figuren nedan kunna uppfattas som både en push- och pullfaktor. Alternativet har markerats med ett lägre värde, men samtidigt relativt högt upp av många respondenter, vilket belyser platsens funktionella värde. Den push- och pullfaktor som tycks ha varit minst avgörande vid valet att bosätta sig på dagens bostadsort uppfattas utifrån undersökningen som studier och utbildning.

Figur 5. Push- och pullfaktorer utifrån platsen Ulricehamn. Fördelning av svar i procent.

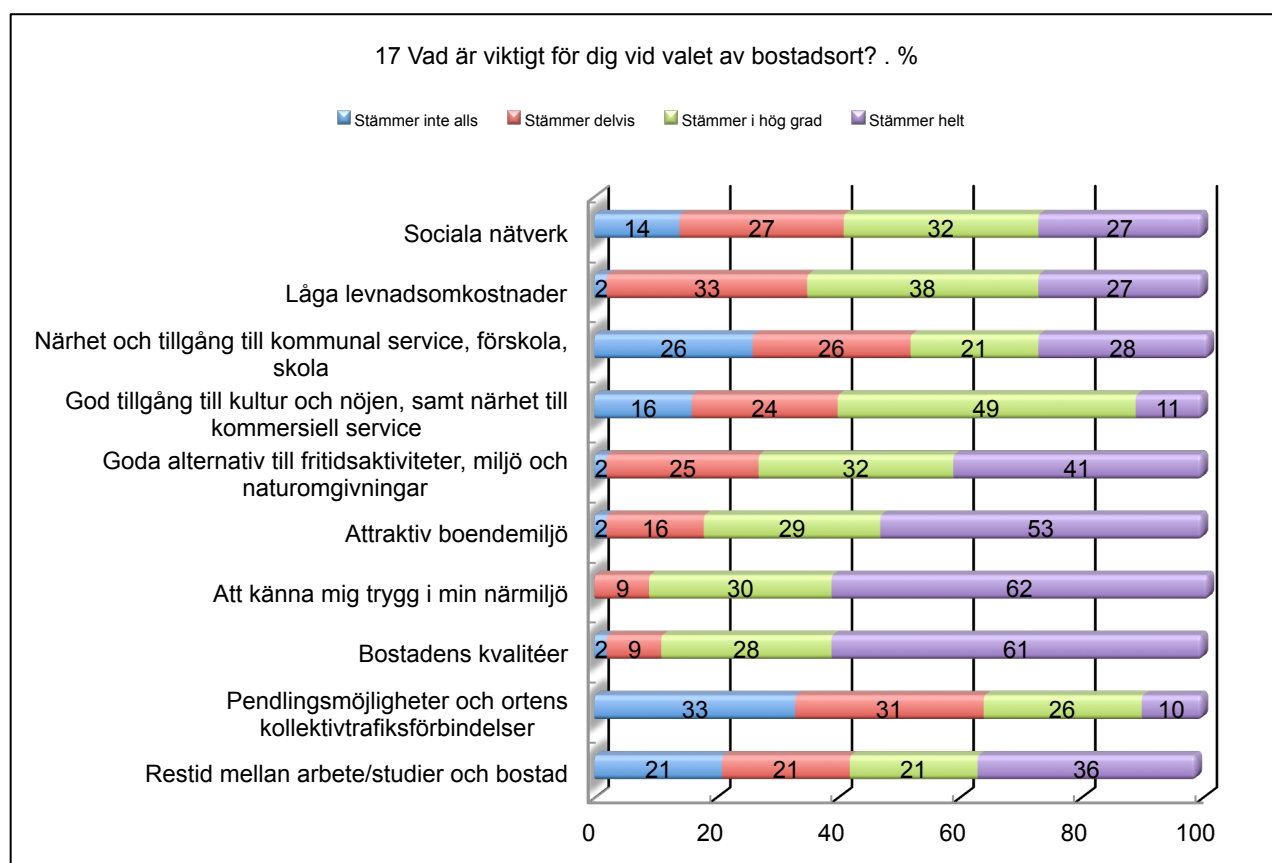
Figur 6. Push- och pullfaktorer utifrån platsen Ulricehamn. Det genomsnittliga värdet.

Det genomsnittliga värdet graderar faktorerna utifrån 1-4 respondenternas uppfattning om områdesfaktorer i förhållande till beskrivningarna; *stämmer inte alls*, *stämmer delvis*, *stämmer i hög grad* och *stämmer helt*. Alternativ 1 motsvarar stämmer inte alls och alternativ 4 motsvarar stämmer helt. Även genomsnittet belyser den personliga anknytningen till orten som det viktigaste skälet att man har valt Ulricehamn som bostadsort. Arbete får på denna skala en mindre betydelse i jämförelse med utbudet på bostadsmarknaden som på genomsnittsskalan förefaller som en starkare pullfaktor. De flesta alternativ för valet av Ulricehamn som bostadskommun har värderats med ”stämmer delvis”, vilket indikerar att det är ett flertal faktorer som har påverkat valet av bostadsort. Utifrån figur 6 är de viktigaste push- och pullfaktorerna vid valet av bostadsort främst den personliga anknytningen till orten och utbudet på bostadsmarknaden.

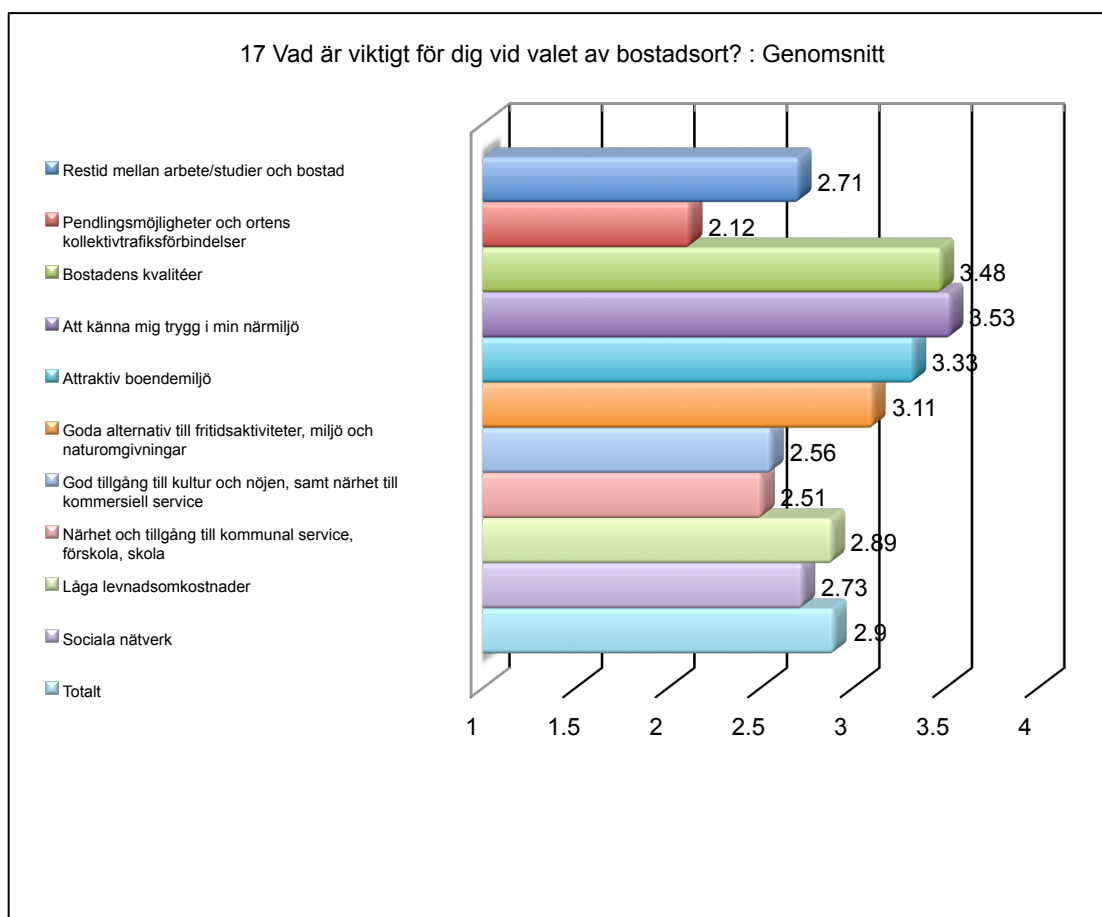
5.4 Vilka push- och pullfaktorer påverkar vid valet av flytt?

I figur 7 presenteras de områdesfaktorer som deltagarna fick resonera kring om vad som anses viktigast vid ett nytt val av en bostadsort. På frågan om vilka områdesfaktorer som anses viktigast vid valet av bostadsort uppger flest respondenter anledningar som att känna sig trygg i sin närmiljö, bostadens kvalitéer och en attraktiv boendemiljö. Ett flertal efterfrågar även en god tillgång till kultur och nöjen, samt

närhet till kommersiell service, låga levnadsomkostnader och goda alternativ till fritidsaktiviteter, miljö och naturomgivningar. Mindre efterfrågat var närhet och tillgång till kommunal service och förskola. Minst efterfrågat var ortens pendlingsmöjligheter och kollektivtrafikförbindelser. I en sammanställning av genomsnittet för push- och pullfaktorer vid ett nytt val av bostadsort, är det ett flertal alternativ som i hög grad stämmer in på respondenternas uppfattning om vad som anses attraktivt vid en flytt. Trygghet i närmiljön ges fortfarande det starkaste värdet, följt av bostadens kvalitéer och en attraktiv boendemiljö. God tillgång till kultur och nöjen samt närhet till kommersiell service får ett lägre värde i förhållande till goda alternativ till fritidsmöjligheter, miljö och naturomgivningar, vars betydelse istället blir mer framträdande på den genomsnittliga skalan. Trygghetsfaktorn är enligt undersökningen det som individen efterfrågar mest vid en flytt. Noterbart är att alla områdesfaktorer vid anledningen av en flytt, eller ett aktivt val av bostadsort, är högre än genomsnittet för det nuvarande valet av bostadsort. I en närmare analys av respondenterna i åldersgruppen 18-24 år visar enkätundersökningen att högre prioritet ges till pendlingsmöjligheter och kollektivtrafikförbindelser, restid mellan arbete/studier och bostad och låga levnadsomkostnader än till sociala nätverk. Trygghet, bostadens kvalitéer, en attraktiv boendemiljö och god tillgång till kultur och nöjen, samt närhet till kommersiell service är de faktorer som värderas högst av denna grupp.

Figur 7. Push- och pullfaktorer vid valet av bostadsort. Fördelning av svar i procent.

Figur 8. Push- och pullfaktorer vid valet av bostadsort. Det genomsnittliga värdet.

5.5 Synpunkter från öppen fråga

Fråga 21 lämnades i frågeundersökningen som en öppen fråga för att se hur respondenterna uppfattade enkäten samt gav dem möjlighet att lämna egna synpunkter. Detta gjordes för att ge studien ett kvalitativt värde samt för att lämna utrymme för diskussion till reflektioner kring undersökningen. I de svar som lämnades synliggjordes två perspektiv av invånarna. Det första var om ålder och det andra var om hur deltagare förknippade platsidentiteten av Ulricehamn till landsbygden. En annan viktig aspekt var även respons från kategorin pensionärer, där ett flertal ansåg att flera frågor var irrelevanta utifrån deras ålder och livssituation. Pensionärerna som deltog efterfrågade fler exempel från samhällsmiljön rörande äldreomsorg och aktiviteter för pensionärer. Några deltagare förtydliga vikten av "den lilla staden" med närhet till storstadens puls och kommunikationer som flygplats. Det lyftes även fram den möjlighet landsbygden erbjuder för en kombination av arbete och aktiviteter och hur detta anses generera en god livsmiljö och uppfattningen om en allmänt bra livssituation. Deltagarnas föreställning om att flyttningar är något som skiljer sig från det aktiva valet att bo kvar inom kommunen, blev tydlig då mer uppenbara flyttningar som mellan landsbygd till centralort exemplifierades genom till exempel samboskap och generationsskifte på gård. En del invånare uppfattade det som att områdesfaktorer inte påverkade dem om de aldrig har flyttat utanför kommungränsen.

5.6 Sammanfattning av resultat

I resultatdelen presenteras empirin utifrån en uppdelning av undersökningsfaktorer för att synliggöra samband inom kommunen, samt för att visa på områdesvisa skillnader mellan olika delar av kommunen. Detta tydliggörs i en uppdelning av Ulricehamns kommun mellan centralort och den övriga kommunen, som kan relateras till centrum och periferi, samt de deltagandes uppfattning av orten som landsbygd. I *tabell 4* synliggörs ett högre svarsbortfall på frågor relaterade till sysselsättning och pendling, detta kan sammankopplas med svarsfrekvensen av pensionärer. Den sociala anknytningen och närmiljön synliggörs som de viktigaste push- och pullfaktorerna vid valet av bostadsort. Detta exemplifieras utifrån uppfattningen av trygghet, bostad och boendemiljö samt individens sysselsättning.

6. ANALAYS OCH DISKUSSION

6.1 Vilka är människorna i rörelse?

Utifrån studiens enkätundersökning kan den typiske Ulricehamnaren karaktäriseras som kvinna, 46-64 år med en utbildning från högskola eller universitet. Denna är gift, bor i ett fristående hus på landsbygden med äganderätt utan hemmaboende barn, har arbete som sin huvudsakliga sysselsättning och är verksam inom kommunen. Det vanligaste färdmedlet är bil och resan till arbetsplatsen tar max 30 minuter enkel resväg. Typiskt antal flyttar under de senaste 10 åren är 1-2 gånger. Det är utifrån undersökningens resultat en äldre genomsnittsålder inom centralorten än i den övriga kommunen. I en jämförelse med Ulricehamns befolkningsstatistik syns här en avvikelse då kommunens invånare till största delen består av män⁸⁶. Denna skillnad kan relateras till att det fanns ett större deltagande av kvinnor i enkäten. Enligt undersökningen är den vanligaste utbildningsnivån universitet eller högskola. Detta kan kopplas till Floridas antagande om att personer som innehar en högre utbildning är mer intresserade av vad som är på gång i samhället⁸⁷. Den lägre siffran av ungdomar i åldern 18-24 år kan även ge förståelse för varför det inte fanns någon representation av studenter, med undantag för gruppen annat. En alternativ sysselsättning har inte definierats till en specifik genre.⁸⁸

Den genomsnittliga ulricehamnaren uppvisar en geografisk stabilitet i bostadens upplåtelseform, vilken förespråkar en trögare rörlighet när hushållen äger sin bostad. Arbetet är huvudsakligen förlagt inom kommunen vilket kan associeras till Franssons antagande om att bostads- och arbetsmarknad är sammankopplade vid valet av flytt. Utifrån Franssons faktorer kön, ålder och civilstatus stödjer undersökningen teorin om att yrkesverksamma kvinnor i högre grad är verksamma inom den egna bostadskommunen. Invånarna uppvisar ett starkt mobilt kapital i form av en hög personbilanvändning. Det mobila kapitalet och bostadens upplåtelseform kan ses som pullfaktorer till varför man har valt att bo kvar eller att bosätta sig inom kommunen. En hög bilanvändning erbjuder ett alternativ till geografisk flexibilitet utan att en förändring behöver ske av bostad. Pushfaktorer som skulle kunna förespråka en flytt är förändringar av den sociala tillhörigheten i relation till livscykelns faser. Dessa förändringar kan uppstå utifrån generationsskifte, dödsfall, skilsmässor och giftermål, vilket skulle kunna öka tendensen för flyttningar då den sociala anknytningen till orten förändras.⁸⁹

6.2 Från landsbygd till centralort

Befolkningsstatistiken för Ulricehamns kommun visar att flest personer är bosatta inom centralorten och de närmaste tätorterna Timmele och Hökerum⁹⁰. Inomkommunala flyttningar sker till störst del till området kring Åsunden där de större tätorterna är belägna. I en kommunal urbaniseringsprocess kan Åsunden

⁸⁶ http://www.scb.se/sv/_Hitta-statistik/Statistik-efter-amne/Befolkning/Befolkningens-sammansattning/Befolkningsstatistik/25788/25795/Folkmangd-1-november---Kommun-och-riket/379611/ Hämtad 2014-12-18, från scb.se.

⁸⁷ Antoni. (2007).

⁸⁸ Flyttningsundersökning för Ulricehamns kommun. Ut- och inflyttare under år 1999. Rapport 2000-06-06.

⁸⁹ Fransson. (1999).

⁹⁰ https://www.ulricehamn.se/ulh_templates/Information.aspx?id=6556

Hämtad från ulricehamn.se, 2014-11-11.

beskrivas som centrum medan mer avlägsna tätorter och landsbygd blir en del av periferin. De kommunala flyttningarna synliggör Ravensteins teori om att flyttströmmar sker med start i de perifera områdena. Enligt Ravensteins migrationsmodell blir de större tätorterna första steget i flyttkedjan. Nästa steg blir den lokala knutpunkten eller ett större centrum som till exempel den regionala kärnan och så vidare. Det största flyttningsutbytet från Ulricehamns kommun sker med Borås som är centrum i den LA, det näst största utbytet sker med regionens centrum⁹¹. Detta flyttningsutbyte följer Ravensteins modell om hur en flyttkedja påbörjas i de perifera områdena av kommunens landsbygd, in till centralorten innan de rör sig vidare mot det närmaste arbetsmarknadscentrumet Borås och sedan fortsätter till den regionala kärnan Göteborg.^{92 93}

De riktade flyttningarna synliggör landsbygdens tendens av en högre mobilitet⁹⁴. Enkätundersökningen visade även på att antalet flest nyinflyttade återfanns i de områden av kommunen som betecknas som landsbygd (se *tabell 4*). I tidigare undersökningar och befolkningsstatistik är det åldersgruppen 18-24 år som visar högst tendensen för avflyttning. Detta kan kopplas till Rostows teori om att en permanent etablering inte kan tillgodoses om denna grupp kan uppfattas sakna valmöjligheter på bostads- och arbetsmarknaden. Sådana pushfaktorer ger upphov till en fortsatt migrationsprocess och kapital försvinner från kommunen. Den största gruppen av inflyttare i tidigare undersökningar utgjordes av personer i nästa fas av livscykel; 25-35 år. En cirkulär migration kan således uppnås genom att attrahera inflyttare och hemvändare till de perifera delarna av kommunen och därmed ge stöd åt de migrationsprocesser som pågår på en lokal nivå utan att befolkningstillväxten avtar.⁹⁵

6.3 Ulricehamn som pendlingskommun

Under år 2012 var det drygt dubbelt så många utpendlare i förhållande till inpendlare i kommunen. De flesta pendlare uppges enligt tidigare studier bo i de västra delarna av kommunen, vilket kan förklaras utifrån ett kortare avstånd till centrumet för LA samt en ökad tillgänglighet av riksväg 40. Tidigare studier har visat att den största delen av pendlare återfinns inom samhällsgrupper med en högre utbildning respektive högre inkomst. Wärneryd et al betonar massbilismen som den främsta orsaken till en högre geografisk flexibilitet, vilket i Ulricehamn synliggörs utifrån bilen som det främsta valet av färdmedel⁹⁷. Bilen möjliggör ett större utrymme vid valet av bostadens och arbetets lokalisering och ger därmed utrymme för en högre rumslig flexibilitet. Totalt sett var 50% av kommuninvånarna som deltog i enkätundersökningen verksam på den egna orten i förhållande till ca 30% som har sin arbetsplats belägen utanför

⁹¹ Riktade flyttningar Ulricehamn och andra kommuner. Region Väst Flyttningar 2013. Källa: SCB, kommunens egen bearbetning.

⁹² Castles et al. (2014).

⁹³ Flyttningar mellan församlingar i kommunen. Region Väst Flyttningar 2012 kommun. Källa: SCB, kommunens egen bearbetning.

⁹⁴ Flyttningar mellan församlingar i kommunen. Region Väst Flyttningar 2012 kommun. Källa: SCB, kommunens egen bearbetning.

⁹⁵ Castles et al. (2014).

⁹⁶ Flyttningsundersökning för Ulricehamns kommun. Ut- och inflyttare under år 1999. Rapport 2000-06-06.

⁹⁷ Wärneryd et al. (1995).

hemkommunen. Pendlingsbenägenheten har enligt dessa siffror varken minskat eller ökat i jämförelse med år 2011.^{98 99}

Begreppsmodellen aktivitetsansatsen förklarar hur ett geografiskt utspritt liv knyts samman av aktiviteter i det så kallade daglig rummet; individens fysiska utrymme och livsmiljö. Rörlighet i form av resvanor och lokaliseringmönster är utfallet av behovet att utföra andra aktiviteter, samt om en förflyttning är nödvändig för att utföra aktiviteten. Aktivitetsansatsen sammankopplar individ, omgivning och aktiviteter med det mobila kapitalet. Platsens fysiska egenskaper påverkar hur individen förhåller sig till sin omgivning, i detta fall orten Ulricehamn. En högre pendlingsbenägenhet förespråkas enligt Fransson utifrån en geografisk stabilitet i bostadens upplåtelseform och de ekonomiska fördelar som kan sammankopplas till en högre utbildning. En högre utbildning förväntas även erbjuda ett flexiblare val på arbetsmarknaden. Välutbildade hushåll kan därför kombinera valet av bostad och arbete, när geografiska restriktionerna minskar genom bilens möjlighet till ett temporärt avståndsöverbyggande.^{100 101}

6.4 Befolkningsförändringar och samhällsutveckling

Kommunen hade i augusti år 2014 en befolkningsökning av totalt 56 personer för året. *Tabell 1* visar att inflyttningarna under år 2010-2013 har varit högre än utflyttningarna för samma tidsperiod. I *tabell 4* synliggörs ett högre antal människor som har flyttat 1-2 gånger under de senaste 10 åren, samt att dessa flyttar inte skall ha skett inom kommunen. Ett antagande kan därför göras om att dessa flyttningar har skett till kommunen och att den nya befolkningen visar på en stabilitet i sin geografiska rörlighet då de endast har bytt folkbokföringsadress 1-2 gånger under en förhållandevis längre period. I kombination med att befolkningssammansättningen har ökat som mest i åldrarna 1-5 år respektive 25-44 år kan ett antagande om en ökad fertilitet inom kommunen ge underlag för en fortsatt uppåtgående kurva. Ulricehamns befolkningsstruktur visar på en likvärdig fördelning av män och kvinnor. Däremot har kommunen ett högre genomsnitt av barn och ungdomar i förhållande till det övriga riket, vilket skulle kunna leda till att kommunen i ett senare skede kommer att riskera en nedåtgående befolkningsutveckling om man inte fortsätter att attrahera nya invånare respektive hemvändare till kommunen. Kommunens pensionärer kan även påverka befolkningsökningen om dödsfall bidrar till ett negativt befolkningsnetto.¹⁰²

Ulricehamns samhällsutveckling kan utifrån denna undersökning sättas i relation till befolkningsförändringar som riskerar att påverka platsens kapital i form av kunskap och fertilitet. Den största delen för avflyttningar sker inom gruppen 18-24 år vilket synliggör en kompetensflykt då yngre människor attraheras till orter med bättre bostad, nöje, utbildnings- och förvärvningsmöjligheter. Denna kompetensflykt kan illustreras utifrån att orten förlorar potentiell arbetskraft och eventuell kunskapsöverföring. Avsaknaden av studenter i undersökningen styrker detta

⁹⁸ Kommunkartläggning - 2011. Hämtad 2014-11-27, från ulricehamn.se.

⁹⁹ 25 000 invånare år 2020 – analys och åtgärder för att nå målet. PM 2011-05-09.

¹⁰⁰ Frändberg et al. (2005).

¹⁰¹ Fransson. (1991).

¹⁰² https://www.ulricehamn.se/ulh_templates/Information.aspx?id=6556 Hämtad 2014-11-11, från ulricehamn.se.

antagande. En äldre befolkning kan även leda till en stagnation av befolkningskurvan när denna samhällsgrupp ger en lägre genomsnittlig fertilitetskurva.^{103 104}

6.5 Sociala karriärer

Enkätundersökningen synliggör hur sociala karriärer kan förespråkas genom att stärka den personliga anknytningen till orten genom social tillhörighet som arbete och bostad. Tidigare forskning visar på en högre mobilitet inom dagens regioner och strategier för att hantera en ökad rörlighet kan spåras till sociala relationer, samt hur fysiska och sociala objekt sammankopplas för att uppnå en ökad platsattraktivitet. Detta synliggörs i sammanställningen av undersökningens push- och pullfaktorer vid det nuvarande valet av bostadsort. Familjeförhållanden och den personliga anknytningen till orten uppskattas som de högst avgörande pullfaktorerna. De sociala förutsättningarna påverkar därför platsens absoluta, relativa och kognitiva värde i förhållande till den personliga anknytningen. I synpunkter från den öppna frågan betonas vikten av den lilla ortens närhet till den större stadens puls och utbud. Svarsfrekvensen av pensionärer kan ge uppfattningen av att ortens utbud är tillräckligt för att motivera strategier som pendling för att kunna bo kvar inom orten för ökad närhet till släkt och vänner, medan den yngre generationen istället kan se detta som en pushfaktor.¹⁰⁵

Utifrån Lees fyra växelverkande parametrar visar undersökningen att faktorer som associeras med den nuvarande platsen är en ökad närhet till släkt och vänner, arbete och en förändrad familjesituation. Dessa faktorer kan utifrån en förändrad livssituation förespråka en flytt samtidigt som de håller kvar invånarna på orten. Faktorer som associeras till vad som gör en plats attraktiv vid valet av flytt definieras utifrån trygghet, bostadens kvalitéer och en attraktiv boendemiljö. Det synliggörs här en skillnad i push- och pullfaktorer vid valet av nuvarande bostadsort respektive vid ett aktivt val av bostadsort. Denna skillnad kan förstås utifrån Gilmartins teori om hur den personliga kopplingen till platsen ersätter push- och pullfaktorer. Det är enligt Gilmartin det sociala livet i samverkan med det mobila kapitalet som ligger till grund för migrationen. Denna teori stöds även av Fransson; när hushåll undviker att bryta upp från en etablerad social miljö och istället nyttja en ökad rörlighet¹⁰⁶. Den tredje växelverkande parametern är mellanliggande hinder som avstånd och barriärer i form av omkostnader och tillgänglighet. Detta kan spåras till gruppen av ungdomar i åldern 18-24 år som på grund av ett svagare personligt kapital kan uppmuntras till en avflyttning från orten. Det personliga kapitalet kan exemplifieras utifrån tillgång till färdmedel som bil och kollektivtrafik samt utbildningsmöjligheter. Lee beskriver den fjärde parametern utifrån personliga faktorer som individuella val och strukturella tvång. Dessa faktorer synliggörs utifrån invånarnas uppfattning om utbudet på bostadsmarknaden och hushållets sammansättning.^{107 108}

¹⁰³ Williams & Baláz. (2008).

¹⁰⁴ Schneider & Collet. (2010).

¹⁰⁵ Schneider & Collet. (2010).

¹⁰⁶ Fransson. (1991).

¹⁰⁷ Gilmartin. (2008).

¹⁰⁸ Björk. (2006).

7. SLUTSATSER, AVSLUTANDE REFLEKTIONER OCH STUDIENS VÄRDE FÖR FRAMTIDA FORSKNING

7.1 Slutsatser

Syftet utgick från att undersöka och analysera vilka områdesfaktorer som ger upphov till flyttströmmar. Platsattraktiviteten beskrivs utifrån push- och pullfaktorer för att se vad som gör platsen Ulricehamn tilltalande för dess invånare. Dessa faktorer har i studien definierats utifrån invånarnas uppfattning om utbud och tillgång till kultur, fritid, utbildning, arbete, boende, kollektivtrafik och den personliga anknytningen till orten. De främsta orsakerna till att flyttströmmar sker inom Ulricehamns kommun uppges vara skäl som sätts i relation till den personliga anknytningen till orten och hur man kan stärka det individuella kapitalet. Områdesfaktorer som påverkar vid flyttströmmar (immigration) in till Ulricehamn är förhållandet mellan placering av arbete och bostad, en ökad närhet till släkt och vänner samt förändrade familjeförhållanden. Flyttströmmar som sker ut från kommunen (emigration) sker på grund av en uppfattad saknad av områdesfaktorer som särskilda bostadskategorier, utbildningsalternativ, förvärvningsmöjligheter och en önskan om den större stadens nöjesutbud.

Frågeställning 1 formulerades för att undersöka om det är olika push- och pullfaktorer som påverkar vid valet av flytt inom respektive utanför kommungränsen. Den största pullfaktorn vid valet av Ulricehamns kommun som bostadsort är enligt undersökningen den personliga anknytningen till orten, vilket synliggörs utifrån sociala skäl som en ökad närhet till släkt och vänner, en förändrad familjesituation och arbete. Platsens funktionella värde i form av utbudet på bostadsmarknaden framställs både som en push- och pullfaktor. Bostaden fungerar som en pushfaktor när det inte finns utrymme för individen att ta sig in på bostadsmarknaden och få tillgång till en egen bostad. Samtidigt som bostaden fungerar som en pullfaktor då bostadens läge går att kombinera med avståndsöverbryggande medel som bilen för ett utökat aktivitetsmönster. Vid en uppskattning av vad som efterfrågas vid ett nytt val av bostadsort belyser undersökningen pullfaktorer som att känna sig trygg i sin närmiljö, bostadens kvalitéer samt en attraktiv boendemiljö. Den personliga anknytningen till orten synliggörs som den främsta anledningen för flytt inom kommunen, medan det är de yttre attributen i närmiljön som påverkar mest vid en eventuell flytt utanför kommungränsen.

Frågeställning 2 visar på skillnader mellan olika samhällsgrupper för att se om någon samhällsgrupp inom kommunen uppvisar en högre tendens till avflyttning. I undersökningen är det ett lägre deltagande av åldersgruppen 18-24 år, vilket i kombination med tidigare studier inom kommunen visar på att denna grupp är underrepresenterad. Statistiken för kommunens nuvarande befolkningssammansättning visar att det är denna samhällsgrupp som har minskat mest mellan år 2013-2014. Åldersgruppen antas visa en högre rörlighet då de efterfrågar fler alternativ på bostäder, utbildning och arbete. Ett lägre deltagande av denna åldersgrupp kan ge förståelse för varför efterfrågan på kollektivtrafik är lägre i förhållande till bil som uppges vara det vanligaste färdmedlet. Denna grupp kan därför antas inneha ett svagare mobilt kapital vilket kan tolkas som en pushfaktor och därför ligga till grund för avflyttning från orten. I resultatet för enkätundersökningen synliggjordes att efterfrågan på kortare restid, kollektivtrafikförbindelser och närhet till nöje och kommersiellt utbud var högre inom denna grupp, i förhållande till efterfrågan på sociala nätverk som var lägre.

Frågeställningarna visar på vilka orsakssamband som kan leda till migration och därmed påverkar individens rörlighet. För att verka för en fortsatt befolkningstillväxt bör kommunen se till hur sociala karriärer kan underlättas för att de befintliga invånare antalet på orten skall bibehållas, samt hur en ny social miljö kan användas för att attrahera nya invånare. En attraktiv social miljö kan till exempel uppnås genom föreningar, kulturella mötesplatser, familje- eller åldersorienterade aktiviteter och på så sätt stärka den personliga anknytningen till orten samt öka känslan av trygghet i sin närmiljö. I enkäten efterfrågades även fler alternativ för pensionärer och äldre. Ett utrymme för sociala karriärer kan uppmuntra hemvändare till kommunen och ge underlag för cirkulär migration. En cirkulär migration kan generera en inlåsningseffekt när flyttströmmarna rör sig inom kommunen, istället för till och från.

Sociala karriärer kan underlättas genom att stärka det personliga kapitalet på bostads- och arbetsmarknaden. Detta kan uppnås genom ökad tillgänglighet till närliggande orter för att möjliggöra en ökad grad av pendling till jobb och utbildning. Distansstudier skulle även kunna bedrivas via ett lokalt lärcenter vilket skulle minska risken för kompetensflykt från orten. Kommunen uppvisar idag en låg representation av bostadsrätter på bostadsmarknaden. Genom att öka antalet bostadsrätter skulle kommunen kunna attrahera inflyttare som har nått nästa fas i livscykelns (25-34 år respektive 35-46 år), vilka förväntas ha en långsiktig bostadskarriär inom samma område då deras aktivitetsmönster talar för en högre geografisk stabilitet i dagligrummet. Bostadsrätter kan även inom lägre åldersgrupper bidra till en högre geografisk stabilitet då ekonomiska aspekter bidrar till en trögare rörlighet i hushållets förflyttningar. En uppdelning kan ske av befintligt hyresbestånd av bostäder för att underlätta för ungdomar att påbörja sin bostadskarriär och på så sätt underbygga en cirkulär migration inom kommunen. Genom att profilera sig som bostadsort eller pendlingskommun kan kommunen göra en avvägning om ett ökat inflöde av skatteintäkter väger upp ökade utgifter för offentlig service. Förebyggande arbete mot avflyttningar kan således uppnås genom en strategisk marknadsföring mot specifika grupper och därigenom minska risken för stagnation av befolkningstillväxten.

7.2 Avslutande reflektioner och studiens värde för framtida forskning

Tidigare forskning av flyttströmmar utgår ofta från olika kombinationer av variablerna kön, ålder, inkomst, hushållets sammansättning eller civilstatus samt upplåtelseform. Denna undersökning inkorporerar både hushållets upplåtelseform, för att se skillnader i hur rörliga hushållen är på en längre sikt, samt hur individuella fördelar kan jämföras genom nivån av utbildning. Studien har valt att fokusera på individens rörlighet istället för hushållets sammanlagda kapacitet, då det moderna nätverkssamhället efterfrågar en högre personlig rörlighet. Detta skiljer sig gentemot traditionella flyttundersökningar som har haft benägenhet att uppgifter för det totala hushållet som mest relevanta. Ett fokus på individen har även skett för att ur ett genusperspektiv inte marginalisera specifika samhällsgrupper. Dessa samhällsgrupper kan till exempel representeras av gifta kvinnor som eventuellt inte är yrkesverksamma och hemmaboende ungdomar. Dock kan en fokusering på individen påverka utfallet då en analysenhet bosatt i ett föräldrahem kan ge en felaktig representation av verkligheten. Även gruppen pensionärer påverkar här utfallet av ett högre svarsbortfall vid frågan om sysselsättning. Undersökningens resultat överensstämmer

dock med tidigare studier om att antalet yrkesverksamma utanför kommunen uppgick till cirka 30%.^{109 110 111}

Ulricehamns kommuns invånare visar på en hög bilanvändning trots relativt korta avstånd. Detta kan sättas i kontrast till uppfattningen om den lilla ortens närhet till den större stadens puls. Invånarna kan se bilen som en resurs att ta sig längre sträckor på fritiden, eller som medel för att friare kunna välja sin bostad respektive bostadsort. En hög bilanvändning skulle även kunna antyda att det efterfrågas en lättillgängligare framkomlighet kollektivt, samt en ökad förståelse för miljön. En hög bilanvändning skulle därför kunna kopplas till hur den individuella rörligheten sker på bekostnad av ortens lönsamhet och utveckling när det mobila kapitalet bygger på ortens miljötillgångar och resurser. De infrastrukturinvesteringar som är under utveckling skulle därför kunna generera en högre pendlingsgrad genom förbättrade kommunikationer och därmed öka framkomligheten samtidigt som de minskar på bilanvändandet.

Ett positivt inflyttningsnetto av människor ställer krav på en fortsatt utveckling av samhällets infrastruktur och institutioner för att kommunen skall kunna tillgodogöra sig nya flöden av befolkningsströmmar. Platstillgångar stärks således genom en fortsatt samhällsutveckling. Samhällsutvecklingen kan ses som ett led i en förtättningsprocess när tätorter utvidgas och för individen närmare centrum. Tidigare studier beskriver hur närhet ökar platsattraktiviteten då arbete, service och handel samt nöje och kultur återfinns inom en radie av ett reseavstånd på max 45 minuter. En strategisk placering av ortens utbud och utvecklade kommunikationer ger utrymme för Floridas begrepp *quality of place*, eller den så kallade platsattraktiviteten; vad finns där, vem finns där och vad är på gång. Närhet ökar samhällets kreativitet vilket attraherar flyttströmmar som kan ge underlag för en fortsatt befolkningstillväxt. I relation till Floridas teori bör kommunen uppmuntras att fokusera på en kunskapsbaserad ekonomi vilket kräver utbildade invånare för att skapa fler sysselsättningar som genererar kreativitet och talang och stärker platsens humankapital. Platsens egenskaper är därför viktiga för att understödja en fortsatt befolkningstillväxt och för att skapa en mångfald hos invånarna.^{112 113}

Begreppet platsattraktivitet innebär en subjektiv problematisering då det är den enskilde individen värderar sin bostadsort i relation till omgivning och kapital. I en sammankoppling till migration bör en växande mobilitet ifrågasättas utifrån vem eller vilka det är som har kapaciteten att nyttja en ökad rörlighet, samt vad som blir effekten av en högre mobilitet. Wärneryd et al. ser rörligheten som en organisering av nätverk och regioner där det lokala resursutnyttjandet ställs i kontrast till den globala ekonomin. Platsattraktivitet kan användas som ett konkurrensmedel mellan orter, samtidigt som en regions attraktivitet kan gynna både större och mindre orter inom samma geografiska avgränsning. Framtida studier inom ämnet bör därför fokusera på hur en samverkan kan ske över kommungränser för att mindre orter skall dra nytta av en regionförtätning istället för att ingå i en regionförstoring.¹¹⁴

¹⁰⁹ Björk. (2006).

¹¹⁰ Fransson. (1991).

¹¹¹ 25 000 invånare år 2020 – analys och åtgärder för att nå målet. PM 2011-05-09.

¹¹² 25 000 invånare år 2020 – analys och åtgärder för att nå målet. PM 2011-05-09.

¹¹³ Antoni. (2007).

¹¹⁴ Wärneryd et al. (1995).

REFERENSER

Litteratur:

- Antoni, R.** Göteborg och den kreativa klassen I **Nilsson, L.** (red.). (2007). *Det våras för regionen. Västsverige 1998-2005*. SOM-rapport nr 40. Kungälv: Grafikerna Livréna AB.
- Castles, S., De Haas, H. & Miller, M, J.** (2014). Fifth edition. *The Age of Migration. International Population Movements in the Modern World*. UK: Macmillan Publishers Limited.
- Björk, C.** (2006). *I regionförstpringens spår. Individval och samhällskonsekvenser*. Rapport 2006:1. Forskningsprogrammet Stadsregioner och utvecklingskraft (STOUT). Institutionen för samhällsplanering och miljö. Stockholm: KTH.
- Esaiasson, P., Gilljam, M., Oscarsson, H. & Wängnerud, L.** (2012). *Metodpraktikan. Konsten att studera samhälle, individ och marknad*. Fjärde upplagan. Vällingby: Elanders Sverige AB.
- Fransson, U.** (1991). *Flytta eller pendla. Aspekter på hushållens rörlighet*. Gävle: Statens institut för byggnadsforskning.
- Frändberg, L., Thulin, E. & Vilhelmson.** (2005). *Rörlighetens omvandling. Om resor och virtuell kommunikation-mönster, drivkrafter och gränser*. Lund: Studentlitteratur.
- Gilmartin, M.** (2008). Migration, Identity and Belonging. I *Geography Compass* 2/6 (2008). S.1837-1852. US.
- Gren, M. & Hallin, Per-Olof.** (2003). *Kulturgeografi - en ämnesteoritisk introduktion*. Malmö: Liber.
- Knox, Paul L. & Marston, Sallie A.** (2013). Sixth edition. *Human Geography. Places and Regions in Global Context*. Boston: Pearson.
- Ohlsson, B. & Johansson, I.** (2011). Instruktion för uppsatsskrivande vid institutionen för kulturgeografi och ekonomisk geografi. Version 3. Göteborgs universitet.
- Schneider N, F. & Collet, B.** (2010) *Mobile Living Across Europe II. Causes and Consequences of Job-Related Spatial Mobility in Cross-National Comparison*. Tyskland: Barbara Budrich Publishers.
- Williams, A, M. & Baláz, V.** (2008). *International Migration and Knowledge*. New York: Routledge.
- Ulricehamns kommun.** *Befolkningsprognos Ulricehamns kommun 2014-2024*. Erhållen från kommunen, 2015-01-05.
- Ulricehamns kommun.** *Flyttundersökning för Ulricehamns kommun. Ut- och inflyttare under år 1999*. Rapport 2000-06-06.
- Ulricehamns kommun.** *Handlingsprogram för Ulricehamns kommun mandatperioden 2011-2014*. Inkommen handling 2011-02-13.
- Ulricehamns kommun.** *Kommunalt bostadsförsörjningsprogram 2009-2011*. Hämtad 2014-12-19 från ulricehamn.se.
- Ulricehamns kommun.** *Kommunkartläggning 2011 folkhälsa*. Hämtad 2014-11-27 från ulricehamn.se.
- Ulricehamns kommun.** *Medborgarundersökning – våren 2014*. (2014). Rapport från SCB. Hämtad 2012-12-01 från ulricehamn.se.
- Ulricehamns kommun.** PM från Kommunstyrelsen 2011-05-09. *25 000 invånare år 2020- analys och åtgärder för att nå målet*. Inkommen handling 2011-05-17.
- Ulricehamns kommun.** *Växtplats Ulricehamns stad - Fördjupning av översiktsplanen*. Antagen av kommunfullmäktige 2008-05-26. Hämtad 2014-11-11

från ulricehamn.se.

Ulricehamns kommun. *Översiktsplanen för hela Ulricehamns kommun.* Antagen av kommunfullmäktige 2002-02-21. Hämtad 2014-11-11 från ulricehamn.se.

Internet:

International Organization for Migration:

<http://www.iom.int/cms/en/sites/iom/home/about-migration/key-migration-terms-1.html#Brain-gain> Hämtad 2014-10-28 från iom.int.

<http://www.iom.int/cms/en/sites/iom/home/about-migration/key-migration-terms-1.html#Brain-drain> Hämtad 2014-10-28, från iom.int.

Statistiska centralbyrån:

http://www.scb.se/sv/_Vara-tjanster/Regionala-statistikprodukter/Fardiga-tabellpaket/Definitioner/ Hämtad 2014-12-12 från scb.se.

http://www.scb.se/sv/_Hitta-statistik/Statistik-efter-amne/Befolkning/Befolkningens-sammansattning/Befolkningsstatistik/25788/25795/Folkmangd-1-november---Kommun-och-riket/379611/ Hämtad 2014-12-12 från scb.se.

Ulricehamns kommuns hemsida:

https://www.ulricehamn.se/ulh_templates/Information.aspx?id=4992
Hämtad 2014-11-11 från ulricehamn.se.

https://www.ulricehamn.se/ulh_templates/Information.aspx?id=6556
Hämtad 2014-11-11 från ulricehamn.se.

https://www.ulricehamn.se/ulh_templates/Information.aspx?id=5000
Hämtad 2014-12-12 från ulricehamn.se.

Övriga internet källor:

<https://ulricehamnsmoderaten.wordpress.com/2010/01/> Hämtad 2014-01-05.

<http://aforum.genealogi.se/discus/messages/44/55996.html?1083753447>
Hämtad 2014-01-05.

Kommunal statistik:

Riktade flyttningar Ulricehamn och andra kommuner. Region Väst Flyttningar 2013. Källa: SCB, Ulricehamns kommuns egen bearbetning.

Flyttningar mellan församlingar i kommunen. Region Väst Flyttningar 2012 kommun. Källa: SCB, Ulricehamns kommuns egen bearbetning.

BILAGOR

1. Introduktionsbrev till postenkät

November 2014

ULRICEHAMNS
KOMMUN

Till deltagare i enkätundersökningen om flyttströmmar rörande Ulricehamns kommun.

Ulricehamns kommun har dryga 23 000 invånare. Men vi har plats för fler - år 2020 vill vi vara 25 000!

Med anledning av att du inom de senaste månaderna har flyttat till eller inom Ulricehamns kommun, är du en av 100 personer som genom statistiska metoder har blivit uttagen att delta i en enkätundersökning. Undersökningen ingår i en analys av flyttströmmar som sker till och från orter inom Ulricehamns kommun. Kommunen behöver nu din hjälp för att få en bild av de flyttningar som sker på orten. Studien är en del av en studentrapport vid Göteborgs universitet och ditt engagemang och den tid du tar för att delta i undersökningen är därför extra uppskattad. Enkäten tar max 10 minuter att fylla i. Den besvaras anonymt och inga deltagare kommer att kännas igen i resultatet.

Senast den 5/12 behöver vi ditt svar! Använd det bifogade svarskuvertet eller välj att besvara enkäten via kommunens hemsida (www.ulricehamn.se), du hittar den på startsidan under rubriken "Nyheter". När resultatet är klart kommer det att publiceras på hemsidan under början av år 2015.

Tack för din hjälp!

Med vänliga hälsningar,

Hanna-Klara Jobjörnsson
Studerande vid Handelshögskolan, Göteborgs universitet

2. Enkätformulär

Analys av flyttströmmar

Fråga 1. Enkäten består av 20 frågor och tar ca 10 minuter att besvara. Frågorna besvaras antingen med förutbestämda kryssalternativ eller genom att fylla i ett eget svar. När du besvarar frågor med kryssalternativ väljer du det svar som stämmer bäst in på dig. På frågor där du skriver ett eget svar, efterfrågas oftast ett numeriskt värde, som till exempel din ålder. Frekvensfrågorna i slutet besvaras genom att indikera hur pass väl ett antal påståenden stämmer in på dig. Den sista frågan i enkäten ger utrymme för övriga kommentarer och synpunkter. Tack för din medverkan!

Fråga 2. Jag är:

- Man
- Kvinna
- Annat

Fråga 3. Hur gammal är du?

Fråga 4. Vilken är den högsta nivå av utbildning som du har genomgått?

- Grundskola
- Gymnasial utbildning
- Högskola eller universitet
- Annan form av eftergymnasial utbildning (tex folkhögskola, kvalificerad yrkesutbildning etc.)

Fråga 5. Hur ser formen för ditt hushåll ut?

- Ensamstående
- Samboende
- Gift

Fråga 6. Finns det barn i hushållet?

- Ja
- Nej

Analys av flyttströmmar

Fråga 7. Vilken typ av bostad bor du i idag? Välj det alternativ som passar bäst in på beskrivningen av ditt boende.

- Lägenhet
- Radhus
- Hus i villaområde
- Fristående hus på landsbygden

Fråga 8. Vilken typ av upplåtelseform är din bostad?

- Hyresrätt
- Bostadsrätt
- Äganderätt

Fråga 9. Hur länge har du bott i Ulricehamns kommun? Besvara i antal månader eller år.

Fråga 10. Bor du inom en tätort eller på landsbygden?

- Tätort
- Landsbygd

Fråga 11. Vilken är din närmaste tätort inom kommunen?

- Blidsberg
- Gällstad
- Hulu
- Marbäck
- Nitta
- Rånnaväg
- Timmele
- Trädet
- Ulricehamn (centralort)
- Vegby
- Dalum
- Hökerum

Fråga 12. Vad är din huvudsakliga sysselsättning?

- Arbete
- Studier
- Pensionär
- Annat

Analys av flyttströmmar

Fråga 13. Bedrivs ditt arbete eller dina studier inom Ulricehamns kommun?

- Ja
 Nej

Fråga 14. Vilket transportsätt använder du dig av oftast?

- Bil
 Kollektivtrafik
 Cykel
 Till fots

**Fråga 15. Ungefär hur lång tid tar din resa mellan hemmet och arbete/
 studieplats enkel resväg?**

- 0-30 minuter
 30 minuter-1 timme
 1-2 timmar
 Mer än 2 timmar

**Fråga 16. Hur många gånger har du flyttat under de senaste 10 åren?
 Svara i antal flyttar. Uppge även hur många av dessa flyttar som skedde
 inom Ulricehamns kommun.**

Fråga 17. Vad är viktigt för dig vid valet av bostadsort?

	Stämmer inte alls	Stämmer delvis	Stämmer i hög grad	Stämmer helt
Restid mellan arbete/studier och bostad	☐	☐	☐	☐
Pendlingsmöjligheter och ortens kollektivtrafikförbindelser	☐	☐	☐	☐
Bostadens kvalitéer	☐	☐	☐	☐
Att känna mig trygg i min närmiljö	☐	☐	☐	☐
Attraktiv boendemiljö	☐	☐	☐	☐
Goda alternativ till fritidsaktiviteter, miljö och naturomgivningar	☐	☐	☐	☐
God tillgång till kultur och nöjen, samt närhet till kommersiell service	☐	☐	☐	☐
Närhet och tillgång till kommunal service, förskola, skola	☐	☐	☐	☐
Låga levnadsomkostnader	☐	☐	☐	☐
Sociala nätverk	☐	☐	☐	☐

Id 1405075

sida 3

Analys av flyttströmmar

Fråga 18. Varför har du valt att bosätta dig inom Ulricehamns kommun?

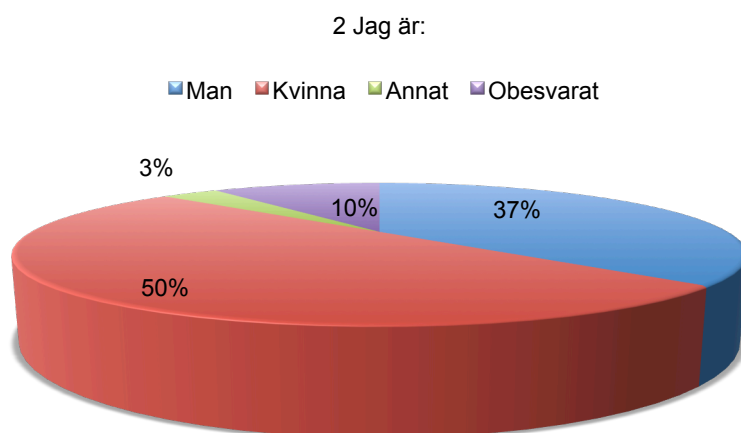
	Stämmer inte alls	Stämmer delvis	Stämmer i hög grad	Stämmer helt
Med anledning av arbete	☐	☐	☐	☐
Med anledning av min partners arbete	☐	☐	☐	☐
Med anledning av studier eller utbildning	☐	☐	☐	☐
Med anledning av en förändrad familjesituation	☐	☐	☐	☐
Med anledning av en ökad närhet till släkt och vänner	☐	☐	☐	☐
Kortare restid/pendlingsavstånd till arbete eller studier	☐	☐	☐	☐
Utbud och tillgång till barnomsorg och skola	☐	☐	☐	☐
Ortens utbud av kultur, nöje och handel	☐	☐	☐	☐
Tillgång till rekreativsmöjligheter	☐	☐	☐	☐
Utbudet på bostadsmarknaden	☐	☐	☐	☐

Fråga 19. Hur tog du del av undersökningen?

- Via posten
 Via sociala medier
 Annat: _____

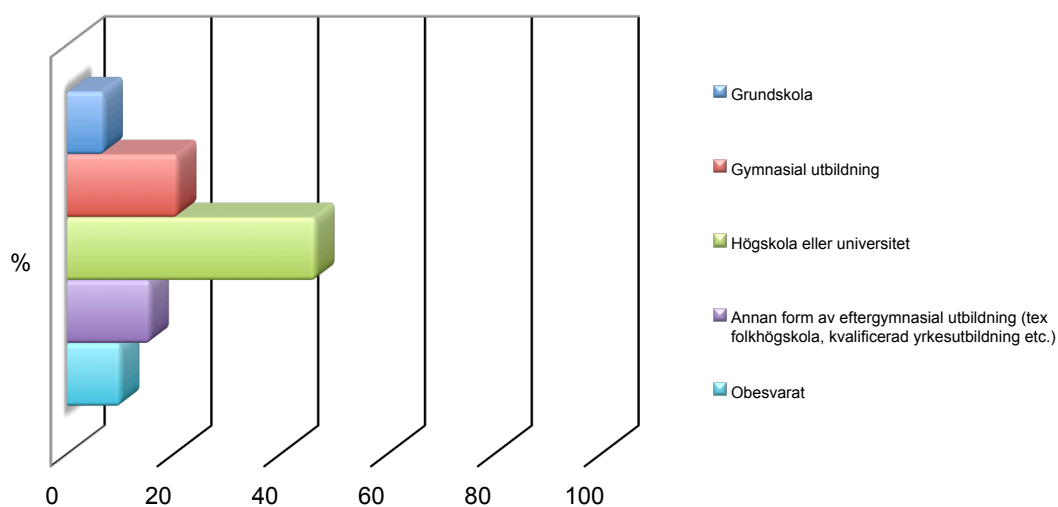
Fråga 20. Tack för din medverkan! Hur upplevde du enkäten? Motivera med egna ord och lämna gärna övriga synpunkter.

3. Resultat av enkät sammanställt utifrån procentenheter i diagramform

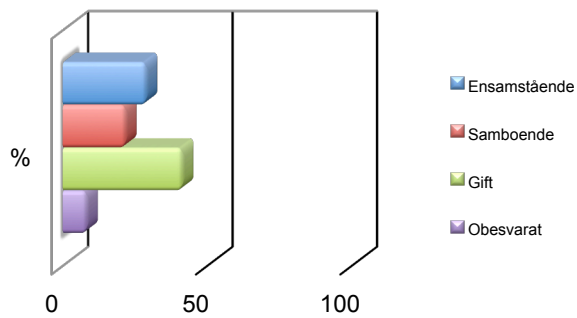

Fråga 3. Hur gammal är du?		
Ålder (år)	Antal	Andel (%)
18-24	5	7,4
25-35	12	17,6
36-45	14	20,6
46-64	15	22,1
65+	7	10,3
Svarande	53	77,9
Svarsbortfall	15	22,1

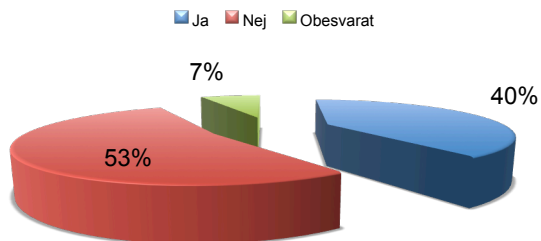
4 Vilken är den högsta nivå av utbildning som du har genomgått?

5 Hur ser formen för ditt hushåll ut?

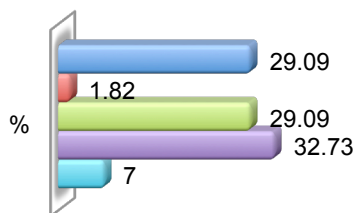

6 Finns det barn i hushållet?

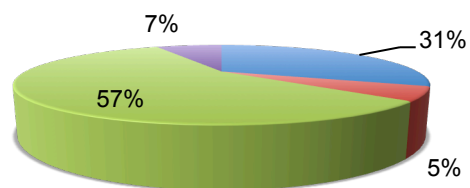
7 Vilken typ av bostad bor du i idag? Välj det alternativ som passar bäst in på beskrivningen av ditt boende.

■ Lägenhet ■ Radhus ■ Hus i villaområde ■ Fristående hus på landsbygden ■ Obesvarat

8 Vilken typ av upplåtelseform är din bostad?

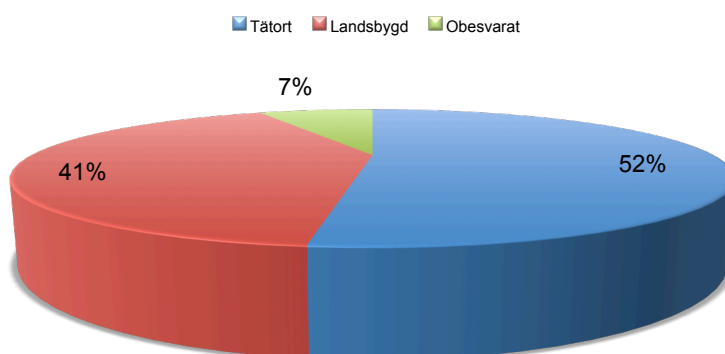
■ Hyresrätt ■ Bostadsrätt ■ Äganderätt ■ Obesvarat

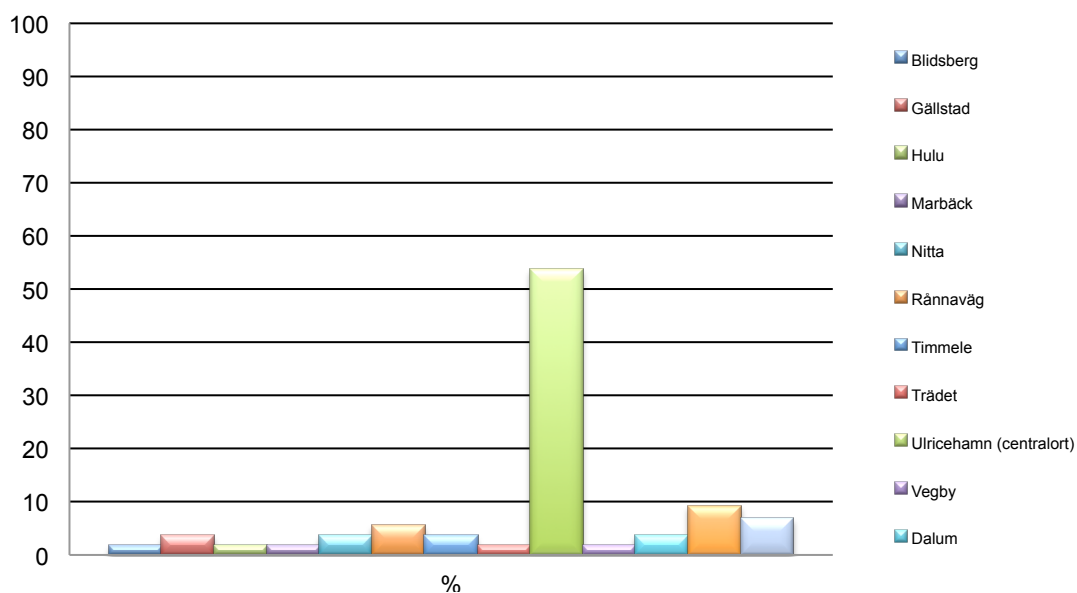
Fråga 9. Hur länge har du bott i Ulricehamns kommun?

Boendetid i kommunen (år)	Antal	Andel (%)
Mindre än 1 år	21	30,8
1-5 år	7	10,3
6-10 år	4	5,9
Längre än 10 år	17	25,0
Svarande	49	72,1
Svarsbortfall	19	27,9

10 Bor du inom en tätort eller på landsbygden?

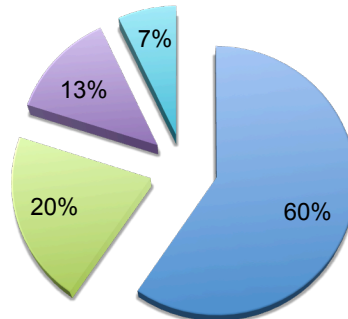

11 Vilken är din närmaste tätort inom kommunen?

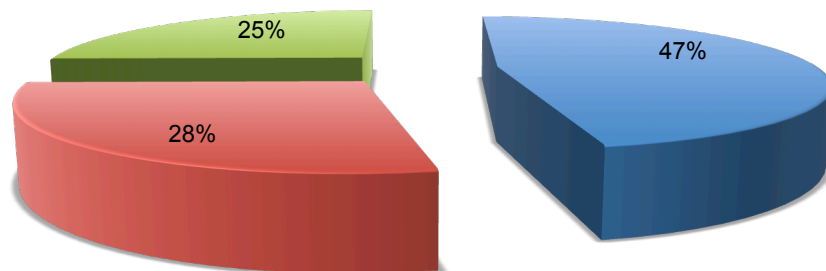
12 Vad är din huvudsakliga sysselsättning?

Arbete Studier Pensionär Annat Obesvarat

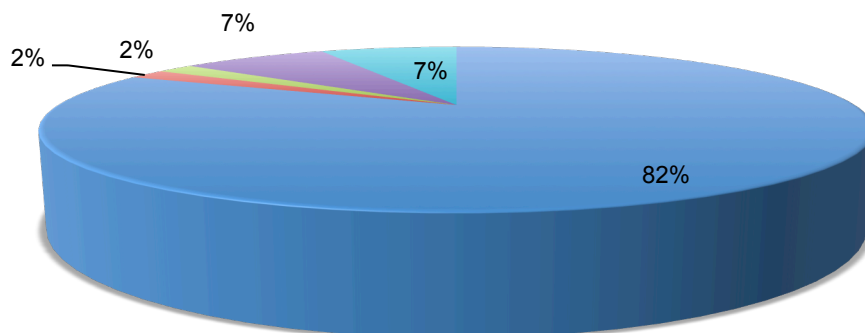
13 Bedrivs ditt arbete eller dina studier inom Ulricehamns kommun?

Ja Nej Obesvarat

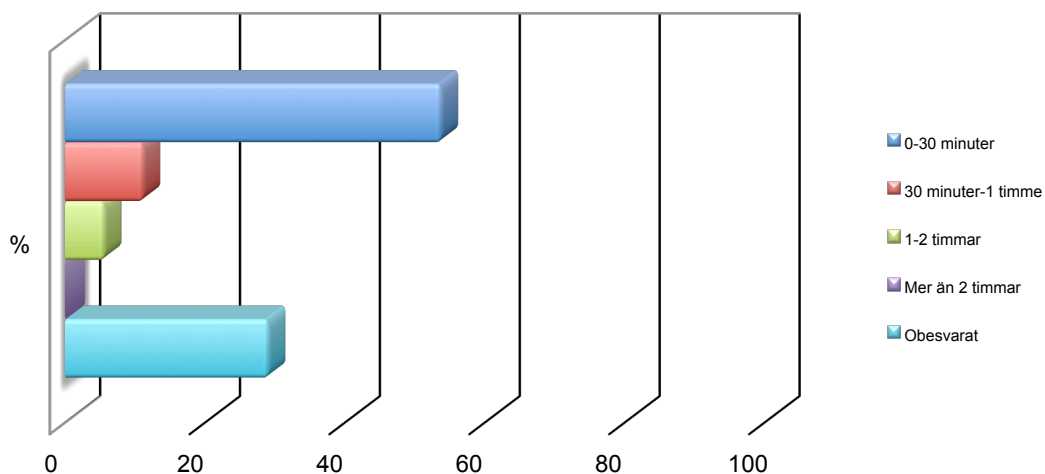

14 Vilket transportsätt använder du dig av oftast?

Bil Kollektivtrafik Cykel Till fots Obesvarat

15 Ungefär hur lång tid tar din resa mellan hemmet och arbete/studieplats enkel resväg?

Fråga 16.

Hur många gånger har du flyttat under de senaste 10 åren?

	Antal	Andel (%)
Inga flyttar	4	5,9
1 till 2 flyttar	24	35,3
3-4 flyttar	18	26,5
5 eller fler	4	5,9
Svarande	50	73,5
Svarsbortfall	18	26,5

19 Hur tog du del av undersökningen?

■ Via posten
 ■ Via sociala medier
 ■ Obesvarat
 ■ Annat:

